

Suvestinė redakcija nuo 2024-01-01

Isakymas paskelbtas: Žin. 2010, Nr. [14-682](#), i. k. 1102330ISAK0003D-50

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRO
Į S A K Y M A S

**DĖL KIAULIDŽIŲ TECHNOLOGINIO PROJEKTAVIMO TAISYKLIŲ
ŽŪ TPT 02:2010 PATVIRTINIMO**

2010 m. sausio 27 d. Nr. 3D-50
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. spalio 21 d. nutarimo Nr. 1316 „Dėl normatyvinių statinio saugos ir paskirties dokumentų normavimo sričių paskirstymo tarp valstybės institucijų“ (Žin., 2004, Nr. [156-5701](#)) 18 punktu ir siekdamas, kad projektuojant kiaulides būtų diegiamos šiuolaikinės pažangiausios technologijos,

t v i r t i n u Kiaulidžių technologinio projektavimo taisykles ŽŪ TPT 02:2010 (pridedama).

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

KAZYS STARKEVIČIUS

SUDERINTA

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos
2009-11-19 raštu Nr. (10-5)-D8-10062

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos žemės ūkio
ministro 2010 m. sausio 27 d.
įsakymu Nr. 3D-50

KIAULIDŽIŲ TECHNOLOGINIO PROJEKTAVIMO TAISYKLĖS ŽŪ TPT 02:2010

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Kiaulidžių technologinio projektavimo taisyklės ŽŪ TPT 02:2010 (toliau – Taisyklės) nustato pagrindinius technologinius reikalavimus projektuojant kiaulides, jų patalpas bei kitus kiaulininkystės ūkio statinius. Jos taikomos svarbiausioms nuostatoms, garantuojančioms kiaulių gerovę, efektyvią gamybą, švarią aplinką ir saugų darbą, įgyvendinti.

2. Vieta kiaulidėms statyti turi būti parenkama atsižvelgiant į sanitarinių, aplinkos apsaugos ir priešgaisrinių normų reikalavimus.

3. Kiaulininkystės ūkyje turi būti pašarų ir kraiko saugyklos, vandens ir elektros energijos tiekimo sistemos, kiti energetiniai ištekliai, privažiavimo keliai, mėšlo, srutų ir nuotekų tvarkymo įrenginiai.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

4. Teritorija aplink pastatus turi būti išlyginta, įrengti apvažiavimo keliai ir aikštelės su danga, atitinkančia naudojamo transporto svorį ir eismo intensyvumą, įrengtas nuotakynas švariems paviršiniams vandenims nutekėti ir užterštiems vandenims nukreipti į jų tvarkymo (kaupimo, valymo) įrenginius. Teritorija turi būti apšviesta, apželdinta (nekenkiant jos vėdinimui) ir statytojo (užsakovo) nuožiūra aptverta.

5. Kiaulidės turi būti suprojektuotos ir pastatytos taip, kad būtų išvengta kiaulių sužalojimo. Gamyba turi būti saugi aplinkai ir atitikti geriausiai pasiekiamus gamybos būdus (GPGB) šalyje.

6. Priimant naujus šiose Taisyklėse neaptartus technologinius sprendimus turi būti pagrįstas jų taikymas ir jie turi neprieštarauti nurodytų teisės aktų reikalavimams.

II. TEISĖS AKTAI

7. Taisyklės parengtos vadovaujantis šiais teisės aktais:

7.1. Lietuvos Respublikos statybos įstatymu;

7.2. Lietuvos Respublikos specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu;

7.3. Buities, sanitarinių ir higienos patalpų įrengimo reikalavimų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. balandžio 24 d. nutarimu Nr. 501 „Dėl Buities, sanitarinių ir higienos patalpų įrengimo reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

7.4. Ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimais, patvirtintais Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 20 d. įsakymu Nr. B1-690 „Dėl Ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimų patvirtinimo“;

7.5. Kiaulių gerovės reikalavimais, patvirtintais Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2019 m. rugsėjo 20 d. įsakymu Nr. B1-687 „Dėl Kiaulių gerovės reikalavimų patvirtinimo“;

7.6. Biologinio saugumo priemonių reikalavimais kiaulių laikymo vietose, patvirtintais Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2011 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. B1-384 „Dėl Biologinio saugumo priemonių reikalavimų kiaulių laikymo vietose patvirtinimo“;

7.7. Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2005 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. D1-367/3D-342 „Dėl Mėšlo ir srutų tvarkymo aplinkosaugos reikalavimų aprašo patvirtinimo“;

7.8. Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamentu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. D1-193 „Dėl Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamento patvirtinimo“;

7.9. Nuotekų tvarkymo reglamentu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 17 d. įsakymu Nr. D1-236 „Dėl Nuotekų tvarkymo reglamento patvirtinimo“;

7.10. Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniui išgauti tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. D1-302 „Dėl Paviršinių vandens telkinių naudojimo vandeniui išgauti tvarkos aprašo patvirtinimo“;

7.11. Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal Europos Sąjungos kriterijus, sąrašu ir Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal nacionalinius kriterijus, sąrašu ir ribinėmis aplinkos oro užterštumo vertėmis, patvirtintais Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. spalio 30 d. įsakymu Nr. 471/582 „Dėl Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal Europos Sąjungos kriterijus, sąrašo ir Teršalų, kurių kiekis aplinkos ore ribojamas pagal nacionalinius kriterijus, sąrašo ir ribinių aplinkos oro užterštumo verčių patvirtinimo“;

7.12. Gaisrinės saugos pagrindiniais reikalavimais, patvirtintais Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1-338 „Dėl Gaisrinės saugos pagrindinių reikalavimų patvirtinimo“;

7.13. Statybos techniniu reglamentu STR 2.01.06:2009 „Statinių apsauga nuo žaibo. Išorinė statinių apsauga nuo žaibo“, patvirtintu Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2009 m. lapkričio 17 d. įsakymu Nr. D1-693 „Dėl statybos techninio reglamento STR 2.01.06:2009 „Statinių apsauga nuo žaibo. Išorinė statinių apsauga nuo žaibo“ patvirtinimo“.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

III. APIBRĖŽTYS

8. Taisyklėse vartojamos sąvokos, suskirstytos į prasmines grupes, pateikiamos jų apibrėžtys.

8.1. Ūkio subjektai:

8.1.1. **ūkininko sodyba** – nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype pastatytas vienas gyvenamosios paskirties pastatas su pagalbinio ūkio ir kitos (ūkio, šiltnamių) paskirties pastatais, reikalingais ūkininko veiklai vykdyti;

8.1.2. **kiaulininkystės ūkis** – gamintojo nuosavybės, nuomos ar kitais pagrindais teisėtai valdomos kiaulių laikymo priemonės (nekilnojamasis turtas, mašinos, įranga, žemė) ir kiaulės.

8.2. Kiaulių ūkio statiniai ir jų elementai:

8.2.1. **kiaulidė** – tvartas kiaulėms laikyti;

8.2.2. **tvartas** – pastatas ūkiniams gyvūnams, išskyrus bites, laikyti;

8.2.3. **nujunkytų paršelių tvartas** – tvartas kiaulių prieaugliui nuo nujunkymo iki 10 savaičių amžiaus laikyti;

8.2.4. **gilusis tvartas** – tvartas žemomis guoliavietės grindimis, nuo kurių mėšlas šalinamas 1–2 kartus per metus;

8.2.5. **pugilis tvartas** – tvartas neiškeltomis guoliavietės grindimis, nuo kurių mėšlas šalinamas kas keliolika dienų ar kas 2–3 mėnesiai;

8.2.6. **sekslusis tvartas** – tvartas iškeltomis guoliavietės grindimis, nuo kurių mėšlas šalinamas kasdien arba kas kelios dienos;

8.2.7. **šiltasis tvartas** – tvartas apšiltintomis sienomis ir stogu arba perdanga ir reguliuojama teigiama temperatūra;

8.2.8. **tvartas su grotelinėmis grindimis** – tvartas, kurio visas gardų grindis ar jų dalį sudaro grotelės, o po jomis įrengti mėšlo kaupimo ir šalinimo kanalai (vonios);

8.2.9. **tvartas su nuožulniomis grindimis** – tvartas, kuriame įrengtos kreikiamos 8–10 proc. nuolydžio grindys gyvuliams vaikščioti ir gulėti;

8.2.10. **tvarto sekcija** – pertvara atskirta tvarto dalis, kurioje laikomi to paties amžiaus ar lyties gyvuliai;

8.2.11. **diendaržis** – aptvaras lauke prie tvarto gyvuliams pasivaikščioti ir laikyti;

8.2.12. **gardas** – pastate aptverta vieta vienam ar keliems gyvūnams laikyti;

8.2.13. **grupinis gardas** – gardas keliems gyvūnams laikyti;

8.2.14. **vieninis gardas** – gardas vienam gyvūnui laikyti;

8.2.15. **paršavimosi gardas** – gardas paršavedėms paršiuotis;

8.2.16. **kombinuotasis vieninis paršavedės boksas** – šoninėmis pertvaromis atitverta vieta prie lovio grupiniame garde su fiksavimo įrenginiu ar be jo apvaisinamai paršavedei laikyti;

8.2.17. **kreikiama guoliavietė** – guoliavietė, klojama kraiku, siekiant įrengti minkštą ir šiltą guolį;

8.2.18. **nekreikiama guoliavietė** – guoliavietė, klojama mažai šilumai laidžiais paklotais, siekiant įrengti minkštą ir šiltą guolį;

8.2.19. **šėrimo takas** – takas, kuriuo važiuojant šeriami gyvuliai;

8.2.20. **kiaulių šėrimo aikštelė** – kiaulių šėrimo vieta garde, kurioje ant grindų išpilami sausi pašarai;

8.2.21. **lovys** – biraus ar skysto pašaro arba vandens talpykla, iš kurios šeriami arba girdomi gyvuliai;

8.2.22. **šėrimo vietos plotis** – šėrimo stalo, ėdžių arba lovio išilginė dalis, skiriama vienam gyvuliui ėdimo metu;

8.2.23. **šiluminis gaubtas** – konstrukcijomis atskirta gardo ar tvarto erdvės dalis, kurioje papildomai šildant arba gyvulių išskiriama šiluma palaikoma aukštesnė aplinkos temperatūra.

8.3. Kiti statiniai ir jų elementai:

8.3.1. **daržinė** – pastatas stambiesiems pašarams (šienui, šiaudams) ar kraikui laikyti;

8.3.2. **garažas** – pastatas arba stoginė technikai laikyti;

8.3.3. **gruntinė mėšlidė** – grunte įrengta mėšlidė, išklota vandeniui nelaidžia plėvele arba plūkto molio sluoksniu srutoms, skystajam mėšlui ir kitoms gamybinėms nuotekoms laikyti;

8.3.4. **mėšlidė** – statinys ar įrenginys mėšlui kaupti ir laikyti;

8.3.5. **mėšlo rietuvė** – numatomame tręšti lauke arba prie tvarto pagal teisės aktų reikalavimus tvarkingai sukrautas mėšlo kaupas;

8.3.6. **prieangis** – šildomas arba nešildomas priestatas arba patalpa prie išorinių šildomo pastato durų arba vartų, atskiriantis pastatą nuo lauko, skirtas pastato vidui nuo vėjo, šalčio apsaugoti;

8.3.7. **rampa** – horizontali arba nuožulni aikštelė su pakeltomis grindimis, skirta krovos darbams atlikti;

8.3.8. **sandėlis** – pastatas, patalpa kokiai nors produkcijai, žaliavoms, įrenginiams ir kt. laikyti;

8.3.9. **srutų kauptuvas** – statinys ar įrenginys srutoms kaupti ir laikyti;

8.3.10. **stoginė** – pagalbinis statinys su stogu, be sienų arba su trimis sienomis;

8.3.11. **tirštojo mėšlo mėšlidė** – atvira ar dengta mėšlidė, įrengta kaip aikštelė su sienelėmis (būtina mėšlui, turinčiam mažiau kaip 25 proc. sausųjų medžiagų) arba borteliais (galima mėšlui, turinčiam daugiau kaip 25 proc. sausųjų medžiagų) ir srutų kauptuvu tirštajam mėšlui kaupti ir laikyti.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

8.4. Kitos sąvokos:

8.4.1. **gyvūnų ekskrementai** – gyvūnų išmatos ir šlapimas;

8.4.2. **insoliacija** – teritorijų, pastatų ir patalpų apšvieta tiesioginiais saulės spinduliais;

8.4.3. **mocionas** – priverstinis arba laisvas gyvūnų pasivaikščiojimas lauke jų sveikatingumui gerinti;

8.4.4. **patalpos mikroklimatas** – patalpos temperatūros, oro švaros, apšviestumo, triukšmo ir kitų rodiklių visuma;

8.4.5. **racionas** – pašarų paros davinytis;

8.4.6. **sanitarinės apsaugos zona** – aplink stacionarų taršos šaltinį arba kelis šaltinius esanti teritorija, kurioje dėl galimo neigiamo planuojamos ar vykdomos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai galioja Specialiųjų sąlygų įstatyme nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

8.4.7. **kiaulių auginimo technologija** – penimų kiaulių, paršelių, veislinio ir pakaitinio prieauglio auginimo procesų visuma;

8.4.8. **kiaulidės technologinė įranga** – poilsio boksų, perdarynių atitvaros, gardų tvoros, loviai, šėrimo, girdymo, kreikimo, mėšlo šalinimo įrenginiai, šėrimo ir ėdimo takai ir kt.;

8.4.9. **pastato vėdinimas** – reikiamų pastato vidaus oro parametrų (temperatūros, drėgnio, sudėties ir kt.) palaikymas natūraliu ar dirbtiniu būdu keičiant patalpos orą;

8.4.10. **kiaulių mėšlas** – grynas ar apdorotas kiaulių išmatos ar kraiko ir išmatų mišinys;

8.4.11. **bekraikis kiaulių mėšlas** – mėšlas, susidarantis laikant kiaules tvarte be kraiko arba su mažu kraiko kiekiu;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

8.4.12. **kraikinis kiaulių mėšlas** – mėšlas, susidarantis laikant kiaules tvarte ant kraiko;

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

8.4.13. **skystasis mėšlas** – bekraikis arba mažai kraiko ir ne daugiau kaip 12 proc. sausųjų medžiagų turintis mėšlas;

8.4.14. **tirštasis mėšlas** – kraikinis mėšlas, turintis ne mažiau kaip 20 proc. sausųjų medžiagų;

8.4.15. **srutos** – skystis, susidedantis iš gyvūnų šlapimo, kritulių ir kitokių iš mėšlo ištekančių ar nuo mėšlinų paviršių nutekančių nuotekų;

8.4.16. **kiaulininkystės ūkio gamybinės nuotekos** – kiaulidžių technologinių įrenginių plovimo, kiaulių maudymo, patalpų ir mėšlinų paviršių valymo nuotekos ir srutos.

IV. KIAULIŲ BANDOS STRUKTŪRA

9. Kiaulės pagal amžių ir fiziologinę būklę skirstomos į tokias grupes:

9.1. kuiliai:

9.1.1. pagrindiniai reproduktoriai – vyresni kaip 1,5 metų;

9.1.2. tikrinamieji reproduktoriai – nuo pirmojo kergimo (9–11 mėnesių) iki jų įvertinimo. Įvertintas kuilis arba priskiriamas prie pagrindinių, arba išbrokuojamas;

9.1.3. bandytojai – reikalingi paršavedžių rujai nustatyti;

9.2. paršavedės:

- 9.2.1. pagal reprodukcijos būklę paršavedės skirstomos:
 - 9.2.1.1. neapvaisintos – nuo nujunkymo iki naujo paršingumo nustatymo;
 - 9.2.1.2. paršingos – nuo paršingumo nustatymo iki paršiavimosi;
 - 9.2.1.3. žindamos – maitinančios paršelius nuo apsiparšiavimo iki jų nujunkymo (21; 28; 45; 60 dienų amžiaus);
- 9.2.2. pagal veisimo paskirtį paršavedės ūkiuose skirstomos į:
 - 9.2.2.1. pagrindines – įvertintas suaugusias paršavedes;
 - 9.2.2.2. tikrinamąsias – nuo pirmojo paršingumo nustatymo iki paršelių nujunkymo;
- 9.3. nenujunkyti paršeliai – paršeliai nuo atvedimo iki nujunkymo (21; 28; 45; 60 dienų amžiaus);
- 9.4. nujunkyti paršeliai – nuo nujunkymo iki 10 savaičių amžiaus (70 dienų amžiaus, 30 kg svorio);
- 9.5. pakaitinis ir veislinis prieauglis – auginamas bandai atstatyti ir gerinti:
 - 9.5.1. kuiliukai – nuo atrinkimo (3–4 mėnesių amžiaus) arba įsigijimo iki pirmojo kergimo;
 - 9.5.2. kiaulaitės – nuo atrinkimo (3–4 mėnesių amžiaus) arba įsigijimo iki pirmojo paršingumo nustatymo;
- 9.6. penimos kiaulės – mėsai auginamos kiaulaitės ir kastratai nuo 10 savaičių (70 dienų) iki 24–25 savaičių (170–180 dienų) amžiaus, taip pat išbrokuotos paršavedės ir kuiliai.
10. Projektuojant kiaulides kiaulininkystės ūkiuose turi būti apskaičiuojamas kiaulių bandos dydis. Pagal kiaulių amžiaus grupes sudaroma jų perkėlimo iš vienos patalpos į kitą ciklograma (grafikas) ir nustatomas reikalingas vietų skaičius pastatuose, apskaičiuojamas išauginamų kiaulių per metus kiekis.
11. Kiaulių bandos apyvarta ūkyje ir kiaulių vietų skaičius kiaulidėse apskaičiuojamas pagal statytojo (užsakovo) nustatytus rodiklius, nurodant projektavimo užduotyje:
 - 11.1. kiaulių auginimo fazių skaičių;
 - 11.2. paršavedžių arba reikiamų išauginti kiaulių skaičių;
 - 11.3. paršavedžių brokavimo procentą;
 - 11.4. paršavedžių apvaisinimo būdą;
 - 11.5. kiaulių reprodukcijos ritmą dienomis;
 - 11.6. kiaulių vislumą;
 - 11.7. paršelių nujunkymo amžių ir svorį;
 - 11.8. nujunkytų paršelių grupės dydį garde;
 - 11.9. išaugintų paršelių, perkeliama į kitas patalpas, amžių ir svorį;
 - 11.10. nujunkytų paršelių išsaugojimo procentą;
 - 11.11. penimų kiaulių grupės dydį garde;
 - 11.12. penimų kiaulių realizavimo amžių ir svorį;
 - 11.13. penimų kiaulių išsaugojimo procentą;
 - 11.14. kitus statytojo reikalavimus.
12. Pagal gamybinio proceso apimtį kiaulininkystės ūkis gali būti:
 - 12.1. uždaro gamybos ciklo, apimančio reprodukciją (paršelių atvedimą), paršelių išauginimą ir kiaulių penėjimą;
 - 12.2. reprodukcinio gamybos ciklo, apimančio tik paršelių atvedimą iki nujunkymo arba ir jų išauginimą iki penėjimo;
 - 12.3. kiaulių penėjimo gamybos ciklo, apimančio tik kiaulių penėjimą arba ir paršelių išauginimą nuo nujunkymo.
13. Pagal kiaulių auginimo paskirtį kiaulininkystės ūkis gali būti:
 - 13.1. prekinės (mėsos gamybos) krypties;
 - 13.2. veislinio prieauglio auginimo krypties.
14. Pagal ūkininkavimo būdą kiaulininkystės ūkis gali būti:
 - 14.1. tradicinis ūkis;
 - 14.2. ekologinis ūkis.

15. Kiaulių auginimo fazių skaičius – tai kiaulių (nenujunktų, nujunktų paršelių ir penimų kiaulių) pergrupavimo (perkėlimo) kartų skaičius nuo paršelių atvedimo iki kiaulių atpenėjimo laikotarpio pabaigos. Atsižvelgiant į kiaulininkystės ūkio vietos sąlygas ir kitus tikslus gali būti taikomos 1, 2, 3 ar 4 fazių kiaulių auginimo technologijos. Dažniausiai taikoma trifazio kiaulių auginimo technologija – nenujunkyti paršeliai, nujunkyti paršeliai ir penimos kiaušės.

V. KIAULIŲ LAIKYMO BŪDAI

16. Kiaulidėse kiaušės laikomos vieniniuose arba grupiniuose garduose:

16.1. vieniniuose garduose laikomi:

16.1.1. kuiliai reproduktoriai;

16.1.2. paršavedės 2–7 dienas prieš paršiavimąsi ir žindamos paršavedės. Paršiavimosi garduose paršavedės gali būti fiksuojamos arba nefiksuojamos;

16.1.3. agresyvios, skriaudžiamos ir ligotos kiaušės laikomos atskiruose garduose, kuriuose jos gali laisvai apsisukti;

16.1.4. apvaisinimo laikotarpiu (iki 4 savaičių) paršavedės gali būti laikomos fiksuotos vieniniuose boksuose;

16.2. grupiniuose garduose laikoma:

16.2.1. apvaisintos paršavedės;

16.2.2. nujunkyti paršeliai;

16.2.3. penimos kiaušės;

16.2.4. pakaitinis prieauglis (kiaulaitės ir kuiliukai);

16.3. apvaisinamos paršavedės gali būti laikomos kombinuotos konstrukcijos grupiniuose garduose su įrengtais kombinuotaisiais vieniniais boksais paršavedėms 3–4 paroms apvaisinimo metu fiksuoti;

16.4. atskiri grupiniai gardai gali būti įrengiami skriaudžiamoms, sužalotoms ar augant atsilikusioms kiaušėms laikyti;

16.5. grupiniuose garduose laikomas prieauglis (nujunkyti paršeliai, pakaitinis prieauglis ir penimos kiaušės) turi būti kuo mažiau pergrupuojamas;

16.6. viename garde laikomų kiaulių svoris turi skirtis ne daugiau kaip 10 proc.;

16.7. geriausia kiaulių grupes sudaryti jungiant nenujunktų paršelių gretimus lizdus žindymo laikotarpiu.

17. Pagal kiaulių laikymo būdą kiaušės gali būti auginamos:

17.1. leidžiant kiaušes į mociono aikšteles (ekologiniuose ūkiuose);

17.2. neišleidžiant kiaulių į mociono aikšteles (prekiniuose ūkiuose).

18. Pagal kiaulių šėrimo tipą kiaulininkystės ūkiai skirstomi į ūkius, kuriuose kiaušės šeriamos:

18.1. visaverčiais kombinuotaisiais pašarais (sausais, sudrėkintais, skystais);

18.2. skystaisiais pašarų mišiniais – jovalu.

VI. KIAULININKYSTĖS ŪKIO STATINIAI

19. Kiaulininkystės ūkio statiniai pagal paskirtį skirstomi į šias grupes:

19.1. pagrindiniai gamybiniai pastatai ir priestatai;

19.2. aptarnavimo paskirties statiniai (pašarų sandėliai, mėšlidės, inžineriniai įrenginiai ir tinklai, buities, veterinarinės ir kitos paskirties statiniai).

20. Pagrindinių gamybinių pastatų ir priestatų patalpos nurodytos 1 lentelėje.

1 lentelė. Pagrindinių gamybinių pastatų ir priestatų patalpos

Pagrindiniai gamybiniai pastatai ir priestatai	Pagrindinių gamybinių pastatų ir priestatų patalpos
--	---

Pagrindiniai gamybiniai pastatai ir priestatai	Pagrindinių gamybinių pastatų ir priestatų patalpos
Apsiparšiovimo kiaulidė	1. Kiaulių laikymo patalpa (sekcija). 2. Patalpa arba talpykla laikinoms pašarų atsargoms laikyti ir ruošti. 3. Patalpa arba vieta inventoriui ir kraikui laikyti. 4. Paršavedės sanitarinio paruošimo patalpa, aikštelė kiaulėms sverti (projektuojamos nurodžius projektavimo užduotyje). 5. Budinčio personalo patalpa (gali būti sutapdinama su ūkio budinčiojo patalpa).
Nujunkytų, apvaisinamų paršavedžių ir kuilių kiaulidė	1. Kiaulių laikymo patalpa (sekcija). 2. Patalpa arba talpykla laikinoms pašarų atsargoms laikyti ir ruošti. 3. Patalpa arba vieta inventoriui ir kraikui laikyti. 4. Patalpa spermai ruošti.
Paršingų paršavedžių kiaulidė	1. Kiaulių laikymo patalpa (sekcija). 2. Patalpa arba talpykla laikinoms pašarų atsargoms laikyti ir ruošti. 3. Patalpa arba vieta inventoriui ir kraikui laikyti.
Nujunkytų paršelių kiaulidė	1. Paršelių laikymo patalpa (sekcija). 2. Patalpa arba talpykla laikinoms pašarų atsargoms laikyti ir ruošti. 3. Patalpa arba vieta inventoriui ir kraikui laikyti.
Pakaitinio ir veislinio prieauglio kiaulidė	1. Kiaulių laikymo patalpa (sekcija). 2. Patalpa arba talpykla laikinoms pašarų atsargoms laikyti ir ruošti. 3. Patalpa arba vieta inventoriui ir kraikui laikyti.
Penimų kiaulių kiaulidė	1. Kiaulių laikymo patalpa (sekcija). 2. Patalpa arba talpykla laikinoms pašarų atsargoms laikyti ir ruošti. 3. Patalpa arba vieta inventoriui ir kraikui laikyti.
Dirbtinio apsėklinimo punktas	1. Kuilių laikymo patalpa. 2. Maniežas spermai imti. 3. Laboratorija. 4. Plovykla. 5. Pagalbinės patalpos.
Diendaržiai	Aptvarai atskiroms kiaulių grupėms arba gardams.

Pastaba. Grupinio kiaulių laikymo kiaulidėse gali būti numatomi gardai agresyvioms ir skriaudžiamoms kiaulėms laikyti.

21. Atsižvelgiant į naudojamus įrenginius ir taikomą kiaulių laikymo technologiją, patalpų visumą, nurodytą 1 lentelėje, galima keisti, tačiau nepažeidžiant ūkinių gyvūnų gerovės reikalavimų [7.4].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

22. Esant technologinei galimybei, nepažeidžiant sanitarinių ir veterinarijos reikalavimų, patalpas leidžiama sujungti.

23. Esant nepatikimam elektros tiekimui greta ūkio elektros skydinės atskiroje patalpoje arba lauke numatyti elektros generatorių su autonominiu varikliu.

24. Kiaulidžių ir atskirų sekcijų talpa nustatoma pagal kiaulių technologinių grupių dydį skaičiuojant ūkio kiaulių bandą.

25. Kiaulininkystės ūkyje turi būti laikomasi grupinio reprodukcijos ciklo ritmo. Kiaulių paršiavimosi, nujunkytų paršelių ir penimų kiaulių patalpos turi būti užimamos ir ištuštinamos vienu metu – taikant principą – „patalpa užimta – patalpa tuščia“, kad keičiantis kiaulių grupėms būtų galima jas išvalyti ir dezinfekuoti. Suaugusių kiaulių – paršavedžių ir kuilių patalpose, keičiantis kiaulių grupėms, galima atlikti ir vietinį valymą bei dezinfekciją.

26. Paršiavimosi trukmė sekcijoje neturi būti ilgesnė kaip 7 dienos. Patalpoje esantys paršeliai nujunkomi ir pervaromi vienu metu.

27. Aptarnavimo paskirties statiniai nurodyti 2 lentelėje.

2 lentelė. Aptarnavimo paskirties statiniai

Statinių grupė	Statinių paskirtis
Pagalbiniai gamybiniai statiniai	1. Pašarinė su koncentruotųjų ir kitų pašarų bei jų priedų atsargų trumpalaikio laikymo patalpomis (projektuojama pagal pasirinktą šėrimo technologiją). 2. Veterinarinės paskirties patalpos ir įrenginiai: sanitarinis gardas sergančioms kiaulėms laikyti, įranga transporto priemonėms ir darbuotojų batams dezinfekuoti, patalpa arba aikštelė kritusių kiaulių kūnų arba jų dalių surinkimo konteineriams laikyti ir kt. (projektuojama nurodžius projektavimo užduotyje). 3. Inžineriniai įrenginiai ir tinklai: - vandentiekio; - nuotekų surinkimo sistema; - elektros tiekimo; - šilumos tiekimo. 4. Vidaus keliai (kietos dangos) sujungti su bendro naudojimo keliais. 5. Rampa kiaulėms pakrauti ir iškrauti (su svarstyklėmis ar be jų. Projektuojama nurodžius projektavimo užduotyje). 6. Tvoros (projektuojama nurodžius projektavimo užduotyje).
Sandėliai ir kiti statiniai	1. Pašarų, kraiko sandėliai: - koncentruotųjų pašarų ir jų sudedamųjų dalių (grūdų, išspaudų ir kt.); - šakniavaisių; - kitų pašarų; - kraiko. 2. Automobilinės svarstyklės (projektuojama nurodžius projektavimo užduotyje). 3. Mėšlo ir nuotekų kaupimo, saugojimo ir tvarkymo statiniai. 4. Garažai, stoginės ir aikštelės mechanizacijos priemonėms saugoti, techninio aptarnavimo punktas. 5. Vandens rezervuaras, tvenkinys ar kūdra priešgaisriniais ir technologiniams poreikiams tenkinti.
Personalo ir buitinės patalpos	1. Personalo patalpos. 2. Buitinės patalpos.

28. Aptarnavimo paskirties statiniai ir patalpos parenkami pagal projekto technologinėje dalyje numatytą paskirtį ir apskaičiuotas reikmes.

29. Esant mažai gamybos apimčiai statinius ir patalpas galima sujungti, tačiau nepažeidžiant technologinių reikalavimų.

30. Patalpų dezinfekavimo medžiagos ir įranga turi būti laikomos atskirai nuo pašarų saugojimo ir ruošimo patalpų.

31. Personalo ir buitinės paskirties pastatai ir patalpos projektuojami pagal Buities, sanitarinių ir higienos patalpų įrengimo reikalavimus [7.3]. Darbo aplinka kiaulidėse priskiriama gamybinių procesų grupei, kai darbo drabužių ir kūno užteršimas galimas tik sveikatai nekenksmingomis medžiagomis.

VII. ŪKIO TERITORIJOS SUPLANAVIMO, STATINIŲ IŠDĖSTYMO IR JŲ TARPUSAVIO RYŠIO REIKALAVIMAI

32. Kiaulininkystės ūkio statybos sklypas parenkamas ten, kur gruntinio vandens horizontas nuo žemės paviršiaus yra 1 m ir giliau. Jeigu tokios galimybės nėra, sklypas turi būti drenuojamas.

33. Pastatus galima blokuoti arba jungti technologiniais koridoriais. Pastatų tarpusavio padėtį nurodo technologinis procesas.

34. Kiaulininkystės ūkio teritorija formuojama trimis zonomis:

34.1. pagrindinių gamybinių pastatų;

34.2. aptarnavimo paskirties statinių, priskiriamų švariajai zonai (pašarų sandėlių, personalo, buitinių patalpų ir kt.);

34.3. mėšlo ir nuotekų kaupimo ir tvarkymo įrenginių.

35. Kiaulininkystės ūkio statybai skirtas žemės sklypas turi būti naudojamas taupiai ir užstatomas nuosekliai pradedant nuo pagrindinio įvažiavimo kelio. Jei dalis sklypo lieka nepanaudota, tas plotas paliekamas ūkiui plėsti.

36. Atstumai tarp statinių turi būti ne mažesni, nei to reikalauja gaisrinę saugą reglamentuojantys teisės aktai, jei dėl technologinių reikalavimų nėra būtina juos didinti.

37. Pagalbinės gamybinės paskirties patalpos turi būti atskirtos nuo pagrindinės gamybos patalpų ir turi turėti atskirą išėjimą.

38. Pašarų ruošykla (virtuvė), kai šeriama skystaisiais pašarų mišiniais (jovalu) ir kt., statoma prie kiaulidžių (blokuojama, statoma priešgaisrinio atstumu arba įrengiama atskiroje kiaulidės patalpoje), o prie jos blokuojami pašarų sandėliai arba talpyklos.

39. Kiaulių laikymo patalpos, jei technologija to reikalauja, turi gauti vienodą saulės apšvietą (insoliaciją). Tai pasiekama parenkant kiaulidžių orientaciją, derinant statybinius (viršutinis apšvietimas) ir technologinius sprendimus (atitinkamu patalpų išdėstymu) arba tai kompensuojama dirbtiniu apšvietimu.

40. Kiaulidės ūkyje išdėstomos atsižvelgiant į technologinį procesą. Uždaro gamybos ciklo ūkiuose, jei leidžia vietos sąlygos, penimų kiaulių kiaulidės, kitų kiaulidžių atžvilgiu, statomos žemiau pagal reljefą ir pavėjui vyraujančių vėjų atžvilgiu.

41. Kiaulininkystės ūkio teritorija turi būti suplanuota taip, kad ją aptarnaujantis išorės transportas (pašarų atvežimo, kiaulių išvežimo ir kt.) nevažiuotų ūkio vidaus teritorija. Jei to išvengti negalima, turi būti numatytos veterinariniu atžvilgiu saugios išorės transporto privažiavimo ir krovos vietos. Išorės keliai turi būti atskirti nuo vidaus kelių. Atskirti pašarų ir mėšlo išvežimo keliai. Keliai ir aikštelės turi būti valomi ir švarūs.

42. Ūkio teritorijoje turi būti numatyti transporto važiavimo keliai ir manevravimo aikštelės, išklotos danga, atitinkančia transporto svorį ir eismo intensyvumą. Keliai turi būti ne siauresni kaip 3,0 m.

43. Diendaržiai su kieta danga, įrengiami prie kiaulidžių išilginių sienų, turi būti apsaugoti nuo stogų patenkančių lietaus kritulių. Diendaržiai gali būti dengti. Paviršinės nuotekos iš diendaržių turi būti surenkamos ir tvarkomos pagal aplinkosaugos reikalavimus mėšlui tvarkyti [7.7]. Diendaržiai gali būti kreikiami. Panaudojant diendaržiams prie tvartų esančius žaliuosius plotus, jų dydis turi būti toks, kad per metus, skaičiuojant vienam hektarui,

į juos patektų ne daugiau kaip 170 kg azoto. Kiaulės tokiuose diendaržiuose negali būti laikomos nuo lapkričio 15 d. iki kovo 20 d., taip pat kai žemė yra išalusi, įmirkusi ir apsnigta [7.7].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

44. Įrengus diendaržiuose kiaulėms šerti lovius, pašarai į juos tiekiami neįvažiuojant į diendaržius. Virš lovių gali būti įrengiamos stoginės.

45. Vandens tiekimo sistemos ir pašarų saugyklos turi būti apsaugotos nuo užteršimo nuotekomis, mėšlu ir kitomis atliekomis.

46. Saugyklos, iš kurių gali sklirti aštrus ir nemalonus kvapas (mėšlides, rietuves, srutų kauptuvus, kombinuotojo siloso tranšėjas ir kt.), įrengti ne arčiau kaip 15 m nuo personalui skirtų statinių ir 10 m iki gretimo žemės sklypo ribos, atstumas gali būti mažinamas esant žemės sklypo savininko raštiškam sutikimui.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

47. Mėšlidę, rietuvę, srutų kauptuvą ūkyje statyti pavėjui (pagal vyraujančius vėjus) kitų pastatų atžvilgiu. Pašarų sandėliai turi būti aukštesnėje vietoje negu mėšlidė.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

47¹. Didelės tikimybės potvynių grėsmės teritorijose draudžiama įrengti gyvulių laikymo, srutų ir mėšlo sandėliavimo vietas, tirštojo mėšlo rietuves [7.2].

Papildyta punktu:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

VIII. PATALPŲ SUPLANAVIMO IR JŲ STATYBINIŲ SPRENDIMŲ REIKALAVIMAI

48. Kiaulidžių techniniai parametrai turi atitikti technologinio proceso reikalavimus. Statybinės konstrukcijos ir pastato vidaus inžinerinė įranga turi užtikrinti šiomis Taisyklėmis nustatytos kokybės mikroklimatą. Tvarto sienos ir lubos turi būti įrengtos taip, kad ant jų paviršių nesusidarytų kondensatas.

49. Kiaulidžių vidaus aukštis nuo grindų iki stogo (denginio) konstrukcijos žemiausio taško patalpoje sekliuosiuose tvartuose turi būti ne mažiau kaip 2,7 m, giliuosiuose tvartuose – ne mažiau kaip 3,3 m. Mažesnio aukščio pastatų taikymas turi būti pagrįstas. Mobilios technologinių procesų mechanizavimo priemonės (toliau – mobiliosios priemonės) visais atvejais turi laisvai pravažiuoti.

50. Kiaulių priežiūros takuose nuo grindų iki pakabinamų technologinių įrenginių žemiausio taško turi būti ne mažiau kaip 2,0 m.

51. Kiaulidėse nuo grindų iki palangės turi būti ne mažiau kaip 1,2 m. Laikant kiaules grupiniuose garduose gilių tvartų langai, prie kurių gali prieiti kiaulės, turi būti 1,2 m aukščiau projekcinio mėšlo lygio arba turi būti apsaugoti grotelėmis. Ne mažiau kaip 50 proc. langų turi būti atidaromi.

52. Mėšlo šalinimo, gyvulių vaikščiojimo ir mobiliųjų priemonių judėjimo takų grindų mechaninis atsparumas turi būti ne mažesnis kaip 25 MPa. Šėrimo loviai turi būti atsparūs rūgščių poveikiui.

53. Kiaulių laikymo patalpose grindys turi būti lygios, neslidžios, mažai laidžios šilumai, nelaidžios drėgmei, atsparios srutoms ir dezinfekuojantiems skysčiams. Siekiant sudaryti geresnes kiaulių laikymo sąlygas kiaulių guoliavietės kreikiamos.

54. Palangės patalpų viduje turi būti su nuolydžiu, kad ant jų nesikaupytų nešvarumai.

55. Kiaulidės vidaus sienų paviršiai turi būti šviesių spalvų, lygūs, atsparūs drėgmei ir dezinfekuojamoms priemonėms, lengvai plaunami, nepažeidžiami valant.

56. Ties išėjimu iš gyvulių ekskrementais užteršto ploto į švarias patalpas turi būti numatyta batų plovimo įranga ir nuotakynas.

57. Vartai ir durys turi atsidaryti kiaulių varymo ir evakuacijos kryptimi.

58. Vietovėse su skaičiuotina žiemos lauko temperatūra minus 20 °C ir patalpų vidaus temperatūra plus 20 °C, prie kasdien varstomų vartų numatyti prieangius. Prieangiai neįrengiami prie landų.

59. Vartai turi būti 0,6 m platesni už pakrautą transporto priemonę ir 0,2 m – aukštesni.

60. Prieangiai, per kuriuos važiuoja mobiliosios priemonės, turi būti platesni už vartus 1,0 m (po 0,5 m iš kiekvienos angos pusės) ir gilesni 0,5 m.

61. Gamybinių patalpų prieangių, per kuriuos vaikšto žmonės, plotis turi būti 0,5 m didesnis už durų angos plotį (po 0,25 m iš kiekvienos angos pusės), o gylis – ne mažiau kaip 0,2 m – už durų ar vartų varstomos dalies plotį, bet ne mažesnis kaip 1,2 m, o neįgaliesiems – 1,8 m.

62. Kiaulidės, atsižvelgiant į taikomą technologiją, gali būti suskirstytos į sekcijas, skirtas visoms ar daliai vieno amžiaus kiaulių laikyti. Sekcijos gali būti išdėstomos tiek išilgai, tiek skersai pastato, sujungiant jas bendrais aptarnavimo ir evakuaciniais takais. Sekcijose gardai išdėstomi su išilginiais ir skersiniais takais.

IX. PATALPŲ APŠVIETIMO REIKALAVIMAI

63. Kiaulių laikymo vietos turi būti apšviestos, kaip numatyta Kiaulių gerovės reikalavimuose [7.5].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

64. Kiaulių laikymo patalpų natūralus apšviestumas turi būti ne mažesnis kaip 1 proc. lauko apšviestumo. Toks apšviestumas gaunamas derinant langų plotą su grindų plotu, todėl statomose kaulidėse langų plotas turi būti ne mažesnis kaip 5 proc. grindų ploto. Natūrali apšvieta, patalpų langų ir grindų plotų santykis ir dirbtinė apšvieta nurodyta 3 lentelėje.

3 lentelė. Natūrali apšvieta, patalpų langų ir grindų plotų santykis ir dirbtinė apšvieta

Patalpos pavadinimas	Langų ir grindų plotų santykis	Dirbtinė apšvieta, lx
Kiaulių šėrimo ir priežiūros takai	1:15	50
Personalo patalpos	1:10	200
Nujunkytos, paršingos paršavedės ir kuiliai	1:15	100
Apvaisinamos paršavedės	1:10	200
Paršavedės su žindomais paršeliais	1:15	100
Nujunkyti paršeliai	1:17	50
Penimos kaulės	1: 20	50

65. Natūraliai patalpos apšviečiamos pro langus sienose. Kiaulidėse be pastogių patalpos gali būti apšviečiamos pro skaidrias stogo dangas.

66. Bendra natūralios ir dirbtinės apšvietos trukmė kaulėms turi būti ne mažiau kaip 8 valandos per parą. Minimali patalpų apšvieta turi būti ne mažesnė kaip 40 lx.

67. Kiaulių laikymo patalpose mėšlo šalinimo takų apšvieta gali sudaryti 25 proc. bendro apšvietos lygio, bet ne mažiau 10 lx.

68. Visose kaulių laikymo patalpose turi būti numatytas tolygus nakties apšvietimas – 10 proc. bendro apšvietos lygio. Paršiavimosi patalpose – 15 proc. bendro apšvietos lygio.

69. Kiaulininkystės ūkio teritorija turi būti apšviečiama, lx:

69.1. atviros svarstyklės, rampos ir kitos krovos vietos

5

69.2. diendaržiai, daržinės, įvažiavimo į pastatus vartai

2

69.3. takai, važiavimo keliai aplink tvartus – ne mažiau kaip

0,5

X. PASTATŲ, PATALPŲ PLOTŲ NORMOS IR ĮRANGOS PAGRINDINIŲ TECHNOLOGINIŲ ELEMENTŲ MATMENYS

70. Kiaulidžių grindų įrengimo reikalavimai:

70.1. kiaulidžių grindys turi būti 0,15 m aukščiau už visų pastato kampų žemės paviršių altitudžių aritmetinį vidurkį;

70.2. kiaulių priežiūros ir kiaulių varymo išilginių ir skersinių takų grindų nuolydis turi būti ne didesnis kaip 6 proc. Esant didesniai nuolydžiui daromos pakopos;

70.3. grindų nuolydis garduose turi būti ne didesnis kaip, proc.:

70.3.1. grupinių penimų kiaulių gardų guoliavietėse 3

70.3.2. grupinių penimų kiaulių gardų defekacijos zonoje 5

70.3.3. vieninių boksų kiaulių gulėjimo vietoje 1

70.3.4. vieninių boksų kiaulių defekacijos zonoje 3

70.3.5. paršiavimosi garduose 3

70.3.6. apvaisintų paršavedžių grupinio laikymo garduose 1

70.4. Tvirtuose su nuožulniomis grindimis guoliaviečių grindų nuolydis gali būti iki 10 proc. Giliose kiaulidėse grindys daromos su 1 proc. nuolydžiu į sрутų surinkimo įrenginių pusę. Grotelių grindys įrengiamos be nuolydžių.

71. Kiaulių guoliavietėse ištisinės betoninės grindys turi būti apšiltintos. Vidutinis šilumos srauto nuo gulinės kiaulės į grindis tankis per pirmąsias dvi valandas neturi viršyti:

71.1. penimoms kiaulėms – 200 W/m²;

71.2. kitoms kiaulių grupėms – 170 W/m².

72. Pastato konstrukcijos neturi išsikišti į apsiparšavimo, kitus vieninius gardus ir grupinių gardų vidų – ne daugiau kaip 0,15 m. Jei to negalima išvengti, pastato elementą planuoti taip, kad kiaulių laikymo sąlygos nebūtų bloginamos.

73. Giliose kiaulidėse įrengiant pakopas jos turi būti ne siauresnės kaip 0,12 m ir ne aukštesnės kaip 0,1 m. Pirmoji pakopa gali būti iki 0,3 m aukščio su sąlyga, kad bus paklotas ne mažesnis kaip 0,2 m pradinis kraiko sluoksnis. Rengiant kiaulidėje vieną pakopą ji turi būti ne aukštesnė kaip 0,2 m.

74. Kiaulidėse, kuriose kiaulės šeriamos skystu pašaru, o gardų guoliavietės yra ištisai betoninės, grotelėmis dengtas mėšlo šalinimo kanalas įrengiamas 0,2–0,4 m atstumu nuo šėrimo lovio (įrengiant prie lovio pakopą arba be jos). Kiaulidėse, kuriose kiaulės šeriamos sausu pašaru, mėšlo šalinimo kanalas įrengiamas priešingoje gardo pusėje.

75. Grindų grotelių paviršius turi būti plokščias, lygus ir neslidus, elementai – be aštrių kraštų ir statmeni aktyviausiai kiaulių judėjimo kryptčiai. Statytojo (užsakovo) pageidavimu grotelės gali būti padengiamos specialios paskirties dangomis, gerinančiomis kiaulių laikymo sąlygas.

76. Grotelių, įrengiamų kiaulių vaikščiojimo takuose virš mėšlo šalinimo kanalų, elementų matmenys pateikti 4 lentelėje.

4 lentelė. Grotelių elementų matmenys

Kiaulių amžiaus grupės	Gelžbetoninės grotelės		Grotelės iš kitų medžiagų	
	Mažiausias grotelės elemento plotis, mm	Didžiausias grotelės plyšio plotis, mm	Mažiausias grotelės elemento plotis, mm	Didžiausias grotelės plyšio plotis, mm
Nenujunkyti paršeliai	50	11	11	10
Nujunkyti paršeliai	50	14	11	10
Penimos kiaulės	80	18	-	-

Kiaulių amžiaus grupės	Gelžbetoninės grotelės		Grotelės iš kitų medžiagų	
	Mažiausias grotelės elemento plotis, mm	Didžiausias grotelės plyšio plotis, mm	Mažiausias grotelės elemento plotis, mm	Didžiausias grotelės plyšio plotis, mm
Paršingos kiaulaitės ir paršavedės	80	20	-	-

77. Laikant kiaules grupiniuose garduose, vienai kiaulei skiriamas gardo plotas pateiktas lentelėje [7.5].

5 lentelė. Grupinio gardo plotas, skiriamas vienai kiaulei

Kiaulių grupė	Kiaulės svoris, kg	Gardo plotas, tenkantis vienai kiaulei, m ²
Nenujunkyti paršeliai	iki 10	0,15
Nujunkyti paršeliai	nuo 10 iki 20	0,20
Kiaulės	nuo 20 iki 30	0,30
Kiaulės	nuo 30 iki 50	0,40
Kiaulės	nuo 50 iki 85	0,55
Kiaulės	nuo 85 iki 110	0,65
Kiaulės	daugiau kaip 110	1,00

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

78. Laikant paršingas kiaulaites ir paršavedes grupėmis, kiekvienai paršingai kiaulaitei turi tekti ne mažiau kaip 1,64 m² laisvo grindų ploto, o paršaveidei – ne mažiau kaip 2,25 m² laisvo grindų ploto [7.5].

79. Kai paršingos kiaulaitės arba paršavedės laikomos grupėje, kurioje yra mažiau kaip 6 kiaulės, laisvas grindų plotas kiekvienai kiaulei turi būti 10 proc. didesnis; kai šie gyvuliai laikomi grupėje, kurioje yra daugiau kaip 40 kiaučių, laisvas grindų plotas turi būti mažinamas 10 proc. [7.5].

80. Paršingai kiaulaitei turi būti skirta ne mažiau kaip 0,95 m², o paršingai paršaveidei – ne mažiau kaip 1,3 m² vientiso, kietu paviršiumi grindų ploto; 15 proc. grindų ploto, nurodyto 78 punkte, turi būti skirta kanalizacijos angoms (grotelių plyšiams) [7.5].

81. Paršavedės ir kiaulaitės, nuo apvaisinimo praėjus 4 savaitėms ir iki numatyto paršiavimosi likus 1 savaitei, turi būti laikomos grupėmis. Gardo, kuriame laikoma grupė kiaučių, šoninės sienos ilgis turi būti didesnis kaip 2,8 m. Jei garde laikoma mažiau kaip 6 kiaulės, šoninių sienų ilgis turi būti didesnis kaip 2,4 m. Kai ūkyje laikoma mažiau kaip 10 paršavedžių, tuo laikotarpiu jos gali būti laikomos vieniniuose garduose, kuriuose jos gali laisvai apsisukti [7.5].

82. Kuilio gardas turi būti įrengtas taip, kad jis galėtų apsisukti, girdėti, užuosti ir matyti kitas kiaules, ir būti ne mažesnis kaip 6 m². Jei kuilio gardas taikomas kiaulėms kergti, jo plotas turi būti ne mažesnis kaip 10 m² ir jame neturi būti kitų įrenginių [7.5].

83. Jei kiaulėms numatomi diendaržiai, iš kiekvienos sekcijos ar gardo turi būti išėjimas į juos.

84. Diendaržių su kieta danga plotai nurodyti 6 lentelėje.

6 lentelė. Diendaržių su kieta danga plotas vienai kiaulei

Kiaulių grupė	Diendaržio plotas vienai kiaulei, m ²
Kuiliai	10
Paršavedės	5
Paršavedės 7–10 dienų prieš paršiavimąsi ir paršavedės su paršeliais	10

Pakaitinis prieauglis	1,5
-----------------------	-----

Pastabos:

1. Diendaržiai įrengiami su kieta danga. Išplečiant diendaržį su žalia danga, jo plotas turi būti toks, kad nuo gaunamos taršos jis galėtų natūraliai apsivalyti.

2. Lietaus nuotekos nuo stogų turi būti nuvedamos aplenkiant diendaržius. Paviršinės nuotekos nuo diendaržių prilyginamos srutomis ir turi būti tvarkomos pagal Aplinkosaugos reikalavimus mėšlui tvarkyti. Mėšlas, susikaupęs diendaržiuose, turi būti šalinamas į bendrą ūkio mėšlo šalinimo sistemą [7.7].

3. Virš diendaržių gali būti įrengiamos stoginės.

85. Kiaulėms į diendaržius išleisti landų matmenys pateikti 7 lentelėje.

7 lentelė. Kiaulėms į diendaržius išleisti landų matmenys

Kiaulių amžiaus grupės	Landos matmenys, m	
	plotis	Aukštis
Nenujunkyti paršeliai	0,25	0,3
Nujunkyti paršeliai	0,3	0,4
Auginamas prieauglis	0,5	0,8
Suaugusios kiaulės	0,6	1,0

Pastabos:

1. Įrengiant landas, jas galima sudvejinti.

2. Landos daromos be slenksčių, jos įrengiamos grindų aukščiu, o išėjime į diendaržius įrengiami nuolydžiai.

3. Landoms uždaryti turi būti įrengiamos durelės (darinėjamos arba savivėrės).

86. Vieninių ir grupinių gardų tvoros turi būti įrengtos taip, kad kiaulės jaustų ir matytų kitas kiaules. Tvorų dalis tarp gardų kiaulių defekacijos vietoje turi būti iš strypų su tarpais, kitur apatinė tvoros dalis, ne mažiau kaip 0,5–0,7 m, turi būti aklina, virš jos galima daryti tvorą su tarpais.

87. Paršiavimosi gardų įrengimo reikalavimai:

87.1. vieniniai paršiavimosi gardai pertvaromis su fiksavimo įrengimu (stacionariomis arba kilnojamomis) skirstomi į dalis: paršavedės guoliavietės ir šėrimo vietą, paršelių papildomo šėrimo, infraraudonųjų spindulių lempa arba specialiu paklotu elektra šildomą guoliavietę;

87.2. paršelių guoliavietė ne mažesnė kaip 0,7 m² ir įrengiama taip, kad paršavedė matytų paršelius, tačiau ne arčiau kaip 0,3 m nuo paršavedės guolio. Virš guoliavietės gali būti įrengtas šiluminis gaubtas, leidžiantis joje palaikyti aukštesnę temperatūrą. Įėjimas po šiluminiu gaubtu gali būti pro pakabintas ir pakeltas nuo grindų (guoliavietei vėdinti) užuolaidas;

87.3. paršiavimosi metu gardo viduje paršavedė atitveriamą pertvaromis, kad paršeliai laisvai prieitų prie paršavedės žįsti, o paršavedė negalėtų patekti į paršelių šėrimo vietą ar guoliavietę ir nugulti paršelį;

87.4. paršiavimosi gardas, atsižvelgiant į kiaulių stambumą, gali būti 2,3–2,5 m ilgio ir 1,6–1,8 m pločio. Mažiausias gardo plotas paršavedei su paršeliais – 4 m²;

87.5. paršiavimosi gardo, kur paršavedė nefiksuoja, plotas 6–8 m². Jame pertvaromis atskiriama paršelių zona, įrengiami įtaisai, kad kiaulė negalėtų nugulti paršelį;

87.6. garde įrengiamos šėryklos ir girdyklos paršavedei ir paršeliams. Paršavedei girdykla įrengiama virš lovio;

87.7. gardai gali būti suplanuoti taip, kad prireikus būtų galima sujungti 2–4 gardų paršelius;

87.8. paršiavimosi gardo išorės tvoros apatinė dalis iki 0,6–0,7 m aukščio daroma aklina – virš jos iki 1,0 m aukščio tvora su tarpais. Jei vidaus pertvaromis paršavedė atskirta nuo išorės tvorų – jų aukštis turi būti 0,6–0,7 m;

87.9. paršiavimosi gardo grindys gali būti:

87.9.1. vientisos (kartais kreikiamos);

87.9.2. iš dalies vientisos su 1,0–1,2 m pločio grotelinėmis grindimis mėšlui šalinti gardo gale;

87.9.3. grotelinės grindys.

88. Nujunkytų paršavedžių gardų įrengimo reikalavimai:

88.1. nujunkytų paršavedžių vieniniai boksai turi būti ne trumpesni kaip 2,4 m;

88.2. takas tarp gardų (vieninių boksų) eilių turi būti ne siauresnis kaip 2 m;

88.3. takas tarp gardų ir sienos – 1,6 m;

88.4. paršavedžių vieninio bokso plotis 0,65–0,70 m (kiaulaitėms 0,55–0,60 m);

88.5. vieninių boksų guoliavietės ir vaikščiojimo tako grindys vientisos;

88.6. kombinuotieji vieniniai paršavedžių boksai gali būti įrengiami grupinio laikymo garduose;

88.7. čiulptukinė girdykla įrengiama virš lovio.

89. Paršingų paršavedžių gardų įrengimo reikalavimai:

89.1. grupiniuose bekraikio laikymo paršingų paršavedžių garduose, laikant juose iki 60 ir daugiau paršavedžių, gardas gali būti planuojamas su ištisinėmis guoliavietės grindimis ir mėšlo šalinimo takų grotelinėmis grindimis. Guoliavietės zona gali būti iš dalies atitverta nuo grotelinių grindų ir aklinomis pertvaromis suskirstyta į keletą sektorių, kur paršavedės galėtų netrukdomos ilsėtis;

89.2. laikant paršavedes nedidelėmis grupėmis grupinio laikymo paršingų paršavedžių garduose tikslinga daryti vientisas nekreikiamas grindis su grotelėmis dengtais mėšlo šalinimo kanalais arba laikyti jas sekliuosiuose, pusgiliuose ar giliuosiuose tvartuose.

90. Nujunkytų paršelių gardų įrengimo reikalavimai:

90.1. bekraikio laikymo nujunkytų paršelių garduose, laikant garde 25–100 paršelių, geriausia 40 paršelių, virš guoliavietės gali būti įrengtas su šildymo elementais arba be jų, pakeliamas šiluminis gaubtas, leidžiantis guoliavietėje palaikyti aukštesnę temperatūrą. Paršeliai į tokią guoliavietę įeina pro kabančias, jeigu yra, užuolaidas, skiriančias guoliavietės erdvę nuo kiaulidės. Tai vadinamas dviejų klimatų gardas, leidžiantis ekonomiškai panaudoti šilumą ir paršelius laikyti šaltesniame tvarte. Geriausia, kai 1/3 gardo grindų (guoliavietė) būtų vientisos, kitur – grotelinės grindys;

90.2. kraikinio laikymo kiaulidėse paršeliai laikomi sekliajame, pusgiliajame arba giliajame tvarte;

90.3. viename garde laikomų paršelių masė neturi skirtis daugiau kaip 2 kg. Jei grupėje yra agresyvių paršelių, gardo plotas vienam paršeliui gali būti padidintas iki 30 proc. arba agresyviems ir skriaudžiamiesiems paršeliams įrengiami atskiri gardai.

91. Penimų kiaulių gardų įrengimo reikalavimai:

91.1. penimos kiaulės grupiniuose garduose laikomos po 10–40 ir daugiau, geriausia 15–20;

91.2. garde laikomų kiaulių masė neturi skirtis daugiau kaip 10 proc.;

91.3. geriausia penimas kiaules laikyti ant grotelinių grindų;

91.4. gardų grindys gali būti vientisos guoliavietėje ir grotelinės – mėšlo šalinimo zonoje;

91.5. penimos kiaulės gali būti laikomos sekliuosiuose, pusgiliuose ir giliuosiuose tvartuose, taip pat tvartuose su 8–10 proc. nuožulniomis kreikiamomis guoliavietės grindimis.

92. Kuilių reproduktorių gardai, kai juose kergiama, įrengiami greta nujunkytų paršavedžių sekcijos. Tuo atveju kuilio gardas padidinamas iki 10 m², o jo grindys iki 50 proc. gali būti grotelinės, tačiau likusi dalis (mažiausiai 1,2 m pločio) turi būti kreikiama arba turėti minkštą su iki 3 proc. nuolydžiu į mėšlo šalinimo kanalo pusę dangą.

93. Paršavedes sėklinant, kuilių reproduktorių gardai įrengiami prie dirbtinio apseklinimo punkto spermos paėmimo maniežo. Gardo plotas gali būti sumažintas iki 6 m². Tuo atveju nujunkytų paršavedžių sekcijoje numatomi gardai kuiliams bandytojams paršavedžių rujai skatinti.

94. Įrengiant tvoras iš vertikalių strypų tarpai tarp jų daromi:

94.1. paršavedėms su paršeliais – 4–5 cm;

94.2. nujunkytiems paršeliams – 7–8 cm;

94.3. kitoms kiaulių grupėms – 10–12 cm.

95. Gardų aptvėrimo tvorų aukštis turi būti ne mažesnis kaip:

95.1. kuiliams reproduktoriams – 1,2–1,4 m;

95.2. paršavedėms – 1,0–1,2 m;

95.3. penimoms – 1,0 m;

95.4. nujunkytiems paršeliams – 0,8 m;

96.5. paršeliams žindukliams – 0,6–0,7 m.

96. Tarp tvoros apatinio strypo ir grindų paliekamas horizontalus plyšys:

96.1. paršiavimosi ir nujunkytų paršelių garduose ne didesnis kaip 5 cm;

96.2. kitų kiaulių grupių garduose 8–10 cm.

97. Loviai kiaulėms šerti daromi iš kiaulėms nekenksmingų, atsparių rūgštims ir dezinfekuojančių priemonių poveikiui medžiagų, pusapvalio arba trapecinio profilio. Lovių ir automatinų šėryklų užimama vieta į gardo plotą neįskaičiuojama.

98. Lovių matmenys ir šėrimo vietos plotis, neįvertinant konstrukcijų, pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė. Lovių matmenys ir šėrimo vietos plotis

Pavadinimas	Priekinio borto plotis, cm	Priekinio borto aukštis, cm	Šėrimo vietos plotis vienai kiaulei, cm	Nenormuotai šeriamų kuilių skaičius vienai vietai			
				nesuskirstytas lovy		suskirstytas lovy	
				be drėkinimo	su drėkinimu	be drėkinimo	su drėkinimu
Žindamoms paršavedėms	40–45	20–25	lovio talpa 15–20 litrų	lovio talpa 15–20 litrų	lovio talpa 15–20 litrų	-	-
Paršavedėms grupiniuose garduose, kuiliams	35–40	16–20	40–50	-	-	-	-
Penimoms kiaulėms ir pakaitiniam (veisliniam) prieaugliui	25–30	12–16	21–33	5*	7*	10*	14*
Nujunkytiems paršeliams	20–25	10–12	12–18	5	7	10	14
Nenujunkytiems paršeliams	15	8–10	10	5	-	10	-

Pastabos:

1. *) tik penimoms kiaulėms.

2. Lovio užpakalinis kraštas daromas 5–10 cm aukštesnis už priekinį.

3. Šeriant normuotai bendras šėrimo lovio ilgis (šėrimo vietos plotis) pasirenkamas, kad vienu metu visos kiaulės, esančios garde, tilptų prie lovio.

4. Lovius įrengti taip, kad juos būtų galima plauti ir dezinfekuoti.

5. Grupiniuose paršingų paršavedžių garduose sausi pašarai gali būti išdalijami juos išberiant ant grindų kiaulių šėrimo aikštelėje.

99. Paršavedės, kuiliai, pakaitinis ir veislinis prieauglis turi vienu metu visi prieiti prie pašarų, o nenujunkyti paršeliai, nujunkyti paršeliai ir penimos kiaulės (išskyrus penėjimo pabaigoje) turi bet kuriuo metu laisvai prieiti prie pašarų. Šių grupių kiaulėms viena šėrimo vieta gali būti skiriama keletui kiaulių. Šeriant grupę paršavedžių kompiuterizuotoje koncentruotųjų pašarų išdalijimo stotelėje – viena stotelė skiriama 50–60 paršavedžių.

100. Visais atvejais garduose turi būti numatytos girdyklos. Grupiniuose garduose girdyklos įrengiamos virš mėšlo šalinimo kanalo arba kiaulių mėšlo šalinimo vietos.

101. Girdyklų įrengimo reikalavimai:

101.1. kiaulėms girdyti taikomos čiulptukinės, dubeninės ir lovelinės girdyklos;

101.2. grupiniame garde viena vieninė dubeninė girdykla ar lovelinės girdyklos girdymo vieta numatoma:

101.2.1. 15–30 nujunkytų paršelių ir penimų kiaulių;

101.2.2. 15 paršavedžių;

101.3. viena čiulptukinė girdykla įrengiama:

101.3.1. 10–12 kiaulių šeriant sausais pašarais;

101.3.2. 15 kiaulių šeriant drėkintais pašarais;

101.3.3. 20 kiaulių šeriant skystais pašarais;

101.4. paršavedžių grupiniuose garduose viena girdykla įrengiama 5 kiaulėms, nenujunkytų paršelių vienam gardui – viena girdykla;

101.5. lovinė girdykla turi būti įrengta prie mėšlo šalinimo zonos, skiriant:

101.5.1. 33 cm lovio 25 penimoms kiaulėms;

101.5.2. 50 cm – 15 paršavedžių;

101.6. turi būti numatyta lovinių girdyklų valymo galimybė;

101.7. individualiame garde įrengiama viena girdykla;

101.8. prieš girdyklas visuomet statoma sklendė.

102. Čiulptukinės girdyklos įrengiamos horizontaliai 90° arba pasvirusios 45° kampu į horizontą virš grindų. Girdyklų įrengimo aukštis nuo grindų parodytas 9 lentelėje.

9 lentelė. Čiulptukinių girdyklų įrengimo aukštis

Kiaulių grupė	Čiulptukinės girdyklos įrengiamos 90° kampu, cm	Čiulptukinės girdyklos įrengiamos 45° kampu, cm
Paršeliai žindukliai, 2–8 kg	10–15	15–20
Nujunkyti paršeliai, 8–30 kg	25–40	30–50
Penimos, 30–100 kg	35–55	45–65
Kuiliai ir grupėmis laikomos paršavedės	75–80	80–90

Pastabos:

1. Nujunkytų paršelių, penimų kiaulių, pakaitinio prieauglio garduose čiulptukinės girdyklos išdėstomos dviem lygiais, pritaikytais kiaulių amžiui.

2. Įrengiant girdyklas konkrečiai kiaulių veislei jų įrengimo aukštį tikslinti įvertinant kiaulių kūno matmenis.

103. Dubeninės girdyklos įrengiamos pakeltos virš grindų, nustatant jų įrengimo aukštį nuo priekinės briaunos viršaus. Girdyklų įrengimo aukštis parodytas 10 lentelėje.

10 lentelė. Dubeninių girdyklų įrengimo aukštis

Kiaulių grupė	Dubeninių girdyklų įrengimo aukštis, cm
Paršeliai žindukliai, 2–8 kg	6–10
Nujunkyti paršeliai, 8–30 kg	10–20
Penimos, 30–100 kg	20–30
Kiaulės per 120 kg	40

104. Lovinės girdyklos įrengiamos ant grindų pagal šėrimo loviams keliamus reikalavimus.

105. Išilginių ir skersinių aptarnavimo ir evakuacinių takų plotis paršavedžių ir kuilių kiaulidėse turi būti ne mažesnis kaip 1,0 m, nujunkytų paršelių, pakaitinio prieauglio ir penimų kiaulių kiaulidėse – 1,0 m.

106. Susiaurėjimo vietose takai paršavedėms ir kuiliams turi būti ne siauresni kaip 0,9 m, penimoms kiaulėms ir pakaitiniam prieaugliui – 0,8 m.

107. Durys, skirtos kiaulėms aptarnauti ir evakuacijai, turi būti ne siauresnės kaip 1,0 m, gardų varteliai – ne siauresni kaip 0,65 m.

108. Kiaulių priežiūros takus, kai tai neprieštarauja saugumo technikai, galima susiaurinti iki 0,7 m.

109. Kiaulių, išeinančių iš pagrindinės paskirties patalpų, kurios priskiriamos pagal sprogimo ir gaisro pavojų C_g kategorijai, per vartų, durų ir kitų perėjimų 1,0 m plotį, evakuacinės normos pateiktos 11 lentelėje.

11 lentelė. Kiaulių, išeinančių iš pagrindinės paskirties patalpų, kurios priskiriamos pagal sprogimo ir gaisro pavojų C_g kategorijai, per vartų, durų ir kitų perėjimų 1,0 m plotį, evakuacinės normos

Kiaulių grupė	Pastato atsparumo ugniai laipsnis		
	I	II	III
Paršavedės su paršeliais ir kuiliai reproduktoriai	30	25	15
Nujunkytos ir paršingos paršavedės	150	150	100
Penimos kiaulės, pakaitinis prieauglis ir nujunkyti paršeliai	300	250	150

110. Gamybinės (išskyrus patalpas kiaulėms laikyti) ir aptarnavimo paskirties patalpų minimalus plotas nurodytas 12 lentelėje.

12 lentelė. Gamybinės (išskyrus patalpas gyvuliams laikyti) ir aptarnavimo paskirties patalpų minimalus plotas

Patalpos pavadinimas	Plotas, m ²	Patalpos paskirtis
Patalpa arba vieta inventoriui	4	Inventoriui saugoti
Patalpa kraikui	Pagal apskaičiavimą	Kraikui laikinai laikyti
Patalpa aptarnaujančiam personalui	8	Personalo poilsiui, pasiruošimui technologinėms ir kitoms kiaulių priežiūros procedūroms kambarys
Paršavedžių sanitarinio paruošimo patalpa	8	Sanitariniam paruošimui prieš paršavedžių paršiavimąsi patalpa
Dirbtinio apsėklinimo punktas: – maniežas spermai paimiti – laboratorija – plovykla	Pagal apskaičiavimą 8 8	Spermai paimiti ir pasiruošti sėklinti

Pastaba. Patalpų, kuriose montuojami įrenginiai, plotas nustatomas pagal racionalių įrenginių išdėstymą.

XI. PAŠARŲ POREIKIS IR ATSARGOS

111. Kiaulės šeriamos visaverčiais kombinuotaisiais pašarais, pramonės arba vietoje gaminamais pagal specialius receptus atskiroms kiaulių grupėms. Ūkiai, ypač ekologinio

ūkininkavimo, pašarų sudėtį gali įvairinti kitais ūkyje gaunamais pašarų komponentais: pienu, pieno išrūgomis, įvairių maistinių augalų išspaudomis ir kt.

112. Kiaulininkystės ūkiai turi turėti statinius pašarų atsargoms laikyti ir ruošti. Statinių apimtis turi būti tokia, kad juose būtų galima laikyti reikiamą pašarų atsargą nepatiriant nepagrįstų sandėliavimo ir pašarų kokybės nuostolių. Ūkyje išauginamų ir gaunamų pašarų ir jų komponentų atsargos kaupiamos atsižvelgiant į jų saugojimo reikalavimus. Perkamų kombinuotųjų koncentratų ir jų komponentų atsargos kaupiamos laikotarpiui, kurio metu juos galima kokybiškai išsaugoti. Žolė turi būti sušeriama iškart.

113. Apskaičiuojant pašarų saugyklų talpas, reikia atsižvelgti į tai, kad ūkyje per sezoną išauginami arba perkami iš kitų ūkių pašarai galėtų būti kaupiami visiems metams. Perkami paruošti pašarai iš gamyklų ir maisto perdirbimo įmonių turi būti švieži. Pramonės ir savo ūkyje gaminami kombinuotieji koncentruotieji pašarai kaupiami atsižvelgiant į darbo organizavimo tvarką ūkyje, įvertinant nedarbo dienas ir siekiant, kad kiaulės nuolat gautų ką tik pagamintus pašarus.

114. Projektuojant kiaulininkystės ūkio pašarų sandėlius statytojas (užsakovas) projektavimo užduotyje nurodo ūkyje numatomą taikyti kiaulių šėrimo racioną, pašarų ruošimo ir laikymo statinių reikalavimus. Remiantis šiais duomenimis parenkami sandėlių tipai ir apskaičiuojamos jų talpos.

115. Pašarų sandėliai ir aplinka prie jų turi būti grįsti kieta danga, kad į pašarus nepatektų žemė ir organinės atliekos. Turi būti įrengta kritulių nuvedimo nuo sandėlių sistema. Kombinuotojo siloso saugyklos turi būti apsaugotos nuo kritulių ir gruntinio vandens.

Pastaba. Vidutinės visaverčių kombinuotųjų pašarų paros normos nurodytos 2 priede.

XII. KRAIKO POREIKIS IR ATSARGOS

116. Šaltos ir kieto pagrindo kiaulių guoliavietės turi būti kreikamos sudarant minkštą ir šiltą paklotą, o apšiltintos guoliavietės pabarstomos smulkintais pakratais. Gausiai kreikiant guoliavietės tvartai gali būti 2–10 °C šaltesni, tuo nebloginant kiaulių laikymo sąlygų. Kraikas sugeria srutas, drėgmę, amoniaką ir kitas kenksmingas dujas, pagaminama daug vertingos trąšos – mėšlo, sumažėja galimybė teršti aplinką.

117. Kraikui naudojami šiaudai, medžio pjuvenos, drožlės ir durpės. Bet kurios rūšies kraikas turi būti ne drėgnesnis kaip orasausis, neturi būti sugedęs ir užterštas. Šiaudai turi būti pašarinės kokybės.

118. Kraikui naudojamų šiaudų atsargų kiaulių ūkiuose turi užtekti visiems metams, kitų kraiko rūšių atsargos kaupiamos pagal tiekimo galimybes.

119. Orasausis kraikas kokybiškai sugeria drėgmę, kg/kg:

119.1. nesmulkinti šiaudai (20 proc. drėgnio)	2,0;
119.2. smulkinti šiaudai (20 proc. drėgnio)	3,0;
119.3. durpės (45 proc. drėgnio)	4,0;
119.4. medžio pjuvenos (40 proc. drėgnio)	2,0.

120. Kraiko tankis, kg/m³:

120.1. nepresuotų šiaudų	50;
120.2. presuotų šiaudų	250;
120.3. durpių	150;
120.4. medžio pjuvenų	200.

121. Kraikui naudojami šiaudai sandėliuojami daržinėse, stoginėse ir stirtose. Stirtose sandėliuojami šiaudai turi būti apsaugoti nuo kritulių uždengiant stirtą tentu arba palaidų šiaudų sluoksniu. Visas kraikas, skirtas nenujunkytiems ir nujunkytiems paršeliams, turi būti sandėliuojamas po stogu. Kraikinės durpės laikomos stoginėse ir daržinėse.

122. Kraiko sunaudojimo normos priklauso nuo taikomos kiaulių laikymo technologijos ir guoliaviečių įrengimo ypatybių. Laikant kiaules ant grotelių, taip pat penimas kiaules ant apšiltintų grindų, kraikas nenaudojamas. Vidutinės kraiko sunaudojimo normos, vertinant jį pagal nesmulkintus šiaudus, pateiktos 13 lentelėje. Naudojant kito tipo kraiką jo kiekis perskaičiuojamas pagal skysčių sugeriamumą.

13 lentelė. Vidutinė kraiko reikmė vienai kiaulei vertinant jį pagal nesmulkintus šiaudus

Kiaulių grupė	Laikymo būdas	Gaunamo mėšlo tipas	Kraiko reikmė kg/parą	Kraiko poreikis
Kuiliai	Vientisos kreikamos grindys	Kraikinis mėšlas	3–4	1300 kg vietai per metus
Nujunkytos ir paršingos paršavedės	Vieniniai boksai, guoliavietės grindys vientisos, mėšlo šalinimo zonos – grotelinės	Skystasis mėšlas	0,1–0,2	75 kg vietai per metus
	Grupinis laikymas, guoliavietė kreikiama, mėšlo šalinimo zonos grindys vientisos	Kraikinis mėšlas	0,8–1,2	350 kg vietai per metus
	Grupinis laikymas, gilusis tvartas	Kraikinis mėšlas	4–5	1600 kg vietai per metus
Žindamos paršavedės	Visas gardas kreikiamas	Kraikinis mėšlas	4–5	1600 kg vietai per metus
	Dalis gardo su grotelinėmis grindimis	Skystasis mėšlas	0,05–0,1	35 kg vietai per metus
Nujunkyti paršeliai (8–30 kg)	Gardas su šiluminiu gaubtu ir dalinėmis grotelinėmis grindimis	Skystasis mėšlas	0,05–0,1	4 kg paršeliui išauginti
	Guoliavietė kreikiama, gardas su šiluminiu gaubtu ir ištisinėmis grindimis	Kraikinis mėšlas	0,15–0,30	12 kg paršeliui išauginti
	Gilusis tvartas	Kraikinis mėšlas	1,0–1,5	75 kg paršeliui išauginti
Penimos kiaulės (30–100 kg)	Dalinės grotelinės grindys	Skystasis mėšlas	0,05–0,1	7,5 kg kiaulei išauginti
	Guoliavietės grindys kreikamos, mėšlo šalinimo – vientisos	Kraikinis mėšlas	0,3–0,5	40 kg kiaulei išauginti
	Gilusis tvartas	Kraikinis mėšlas	2,0–2,5	250 kg kiaulei išauginti

Pastaba. Statytojas (užsakovas) gali nurodyti ir kitas kraiko normas. Tuo atveju jos nurodomos projektavimo užduotyje.

XIII. VANDENS TIEKIMO REIKALAVIMAI

123. Kiaulininkystės ūkyje turi būti nenutrūkstamai tiekiamas vanduo, kurio kokybė atitiktų geriamojo vandens reikalavimus.

123.1. Kiaulių girdymo vandens temperatūra:

123.1.1. nenujunkytiems ir nujunkytiems paršeliams turi būti nuo +15 °C iki +20 °C;

123.1.2. suaugusioms kiaulėms – žiemą 10–16 °C, o vasarą – nenormuojama.

124. Vandens sunaudojimo apskaitai kiekviename pastate arba technologiniame padalinyje numatyti vandens apskaitos prietaisus. Normalus vandens slėgis vandentiekio vamzdyje prie girdyklos – 0,20–0,25 MPa. Vidutinį suvartojamo vandens kiekį sudaro šie poreikiai:

124.1. kiaulėms girdyti;

124.2. pašarams ruošti;

124.3. paršavedėms maudyti prieš varant į paršiavimosi patalpą arba gardą;

124.4. įrenginiams plauti;

124.5. patalpoms valyti.

125. Kitos vandens reikmės: buičiai, šildymo sistemoms, įvairioms specifinėms technologinėms reikmėms nustatomos papildomai pagal technologinio proceso reikalavimus.

126. Suvartojamo vandens kiekis vienai kiaulei pateiktas 14 lentelėje.

14 lentelė. Suvartojamo vandens kiekis vienai kiaulei per parą

Kiaulių grupės	Vidutinė paros vandens reikmė, litrais	
	Girdyti	Vidutinis poreikis*
Nenujunkyti paršeliai, 2–8 kg	1–2	2
Nujunkyti paršeliai, 8–30 kg	1–3,5	2,5
Penimos kiaulės, 30–100 kg	3–8	6
Paršingos paršavedės	12–20	15
Žindamos paršavedės	25–35	30
Kuiliai	10–16	13

Pastaba. *) vandens poreikis kitiems technologiniams procesams kiekvienu atveju tikslinamas atsižvelgiant į taikomas technologijas.

127. Vandens tiekimo valandinio netolygumo koeficientas 2,5. Turi būti numatytos priemonės, kaip vandenį tiekti vandens tiekimo sistemos gedimo metu.

128. Mėšlinių grindų paviršiui nuplauti, mėšlui skiesti skystojo mėšlo šalinimo sistemose galima naudoti paviršinių telkinių vandenį [7.10].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

129. Reikalingas vandens debitas į vienos vietos girdyklą pateikiamas 15 lentelėje.

15 lentelė. Reikalingas vandens debitas į vienos vietos girdyklą

Kiaulių grupės	Girdyklų našumas, litrais per minutę
Nenujunkyti paršeliai	maks. 0,5
Nujunkyti paršeliai	0,8–1,0
Penima kiaulė, pakaitinis ir veislinis prieauglis	0,8–1,2
Nujunkytos, paršingos paršavedės ir kuiliai	1,5–3,0
Žindoma paršavedė	2,0–4,0

Pastaba. Dubeninių girdyklų našumas turi būti ne mažesnis kaip 1 l/min.

130. Vandens kiekis technologiniams poreikiams gali būti apskaičiuojamas ir pagal naudojamų įrengimų charakteristikas bei atskirų procesų vandens sunaudojimo normas. Vandens normos užterštiems paviršiams plauti l/m²:

130.1. lygioms grindims plauti

6,0–7,0;

130.2. gelžbetoninėms grotelinėms grindims plauti

20,0–30,0.

131. Personalo buities reikmėms reikalinga per pamainą kiekvienam darbuotojui numatyti po 50 l šalto ir 20 l karšto 60–80 °C temperatūros vandens.

XIV. NUOTAKYNO ĮRENGIMO IR NUOTEKŲ TVARKYMO REIKALAVIMAI

132. Kiaulininkystės ūkiuose, atsižvelgiant į jų gamybos kryptį ir taikomas technologijas, gaunamos tokios nuotekos:

132.1. buitinės nuotekos;

132.2. kiaulininkystės ūkio gamybinės nuotekos;

132.3. paviršinės nuotekos.

133. Buitinės nuotekos iš tualetų, dušų ir praustuvų turi būti šalinamos atskiru nuotakynu ir tvarkomos vadovaujantis Nuotekų tvarkymo reglamento reikalavimais [7.9].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

134. Kiaulininkystės ūkio gamybinės nuotekos: šiuo atveju kiaulidžių technologinių įrengimų plovimo, patalpų valymo, mėšlinų paviršių plovimo, paviršinės nuotekos nuo mėšlinų paviršių ir iš mėšlo mėšlidėse išsiskiriančios srutos – atsižvelgiant į mėšlo šalinimo būdą kaupiamos kartu su skystuoju mėšlu arba gamybinių nuotekų rezervuare ir tvarkomos vadovaujantis aplinkosaugos reikalavimais mėšlui tvarkyti [7.7].

135. Paviršinės nuotekos nuo vidaus kelių, aikštelių, stogų ir kitų gamybinės teritorijos plotų turi būti tvarkomos laikantis Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamento reikalavimų [7.8].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

XV. MĖŠLO ŠALINIMO, KAUPIMO IR NAUDOJIMO REIKALAVIMAI

136. Mėšlas ir kiaulidžių gamybinės nuotekos neturi teršti aplinkos. Ūkis turi turėti reikiamą žemės plotą, mėšlui ir kiaulidžių gamybinėms nuotekoms panaudoti laukams tręšti arba naudoti kitas saugias aplinkai priemones mėšlui ir kiaulidžių gamybinėms nuotekoms tvarkyti. Visas kiaulių ūkyje susidaręs mėšlas ir srutos turi būti tvarkomas vadovaujantis Aplinkosaugos reikalavimų mėšlui tvarkyti nuostatomis [7.7].

137. Laikant kiaules garduose su nekreikiama guoliaviete gaunamas skystasis mėšlas. Toks mėšlas iš tvarto gali būti šalinamas nuotekine arba vakuumine sistema, atskirais atvejais – transporteriais.

138. Iš tvartų su kreikiama guoliaviete kraikinis mėšlas šalinamas transporteriu arba traktoriniu krautuvu.

139. Nuo tvarto į mėšlidę kraikinis mėšlas gali būti šalinamas transporteriu, mobiliu krautuvu ar priekaba. Bekraikis mėšlas – transporteriu, savitaka arba siurbliu.

140. Ūkiuose, kuriuose kiaulės laikomos garduose su kreikiama guoliaviete, turi būti įrengta tirštojo mėšlo mėšlidė. Kiaules laikant garduose su nekreikiama guoliaviete, turi būti įrengta skystojo mėšlo mėšlidė, kurioje kaupiamas visas skystasis mėšlas ir nuotekos. Mėšlidžių ir srutų kaupuvių talpa turi atitikti aplinkosaugos reikalavimus mėšlui tvarkyti [7.7].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

141. Skystojo mėšlo ir nuotekų kaupuvi statomi ne arčiau kaip 15 m nuo personalo patalpų ir pašarų saugyklų.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

142. Tirštojo, pusiau skystojo ir skystojo mėšlo mėšlidės bei gamybinių nuotekų kaupuvi gali būti statomi ir atskirai, ne kiaulių fermos teritorijoje.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

143. Mėšlo ir nuotekų kaupimo įrenginiai turi turėti visam jų eksploatavimo laikotarpiui patikimą hidroizoliacinę apsaugą, kad į juos nepatektų paviršiniai vandenys, o iš jų į aplinką – srutos. Kraikinio mėšlo mėšlidės turi būti įrengiamos su nuolydžiu į jų pakrovimo pusę, kad paviršinės nuotekos nesikaupytų prie laikomo mėšlo ir jo nepraskiestų.

144. Lietaus vandenys nuo kraikinio mėšlo mėšlidžių, buldozerinių mėšlo transportavimo takų kiaulidžių išorėje ir mėšlo pakrovimo aikštelių yra prilyginami srutomis ir turi būti surenkami ir kaupiami skystojo mėšlo arba kiaulidžių gamybinių nuotekų kauptuve [7.7].

145. Valant kiaulides jų plovimo nuotekos nukreipiamos į nuotekų arba skystojo mėšlo kauptuvus.

146. Įvairaus amžiaus kiaulių, šeriamų koncentruotais kombinuotaisiais pašarais, išskiriamas per parą vidutinis ekskrementų kiekis pateiktas 16 lentelėje.

16 lentelė. Įvairaus amžiaus kiaulių, šeriamų koncentruotais kombinuotaisiais pašarais, išskiriamas per parą vidutinis ekskrementų kiekis

Ekskrementų sudėtis	Rodikliai	Kuiliai	Paršavedės			Paršeliai, amžius dienomis			Penimos, kg	
			Nujunkytos	Paršingos	Žindamos	26–42	43–60	60–106	Iki 70	Daugiau kaip 70
Ekskrementai	Masė, kg	11,1	8,8	10,0	15,3	0,4	0,7	1,8	5,0	6,5
	Drėgnis, proc.	89,4	90,0	91,0	90,1	90,0	86,0	86,1	87,0	87,5
Išmatos	Masė, kg	3,86	2,46	2,6	4,3	0,1	0,3	0,7	2,05	2,7
	Drėgnis, proc.	75,0	73,8	73,1	73,1	70,0	71,0	71,4	73,0	74,7
Šlapimas	Masė, kg	7,24	6,34	7,4	11,0	0,3	0,4	1,1	2,95	3,8
	Drėgnis, proc.	97,0	97,5	97,3	96,8	96,7	96,0	96,3	96,7	96,9

Pastaba. Uždaro gamybos ciklo ūkiuose vidutiniškai vienai kiaulei (neskaitant nenujunktų paršelių) galima priimti 4,5 kg 88 proc. drėgnio ekskrementų per parą.

147. Įvairaus amžiaus kiaulių, šeriamų skystaisiais pašarų mišiniais (jovalu), išskiriamas per parą vidutinis ekskrementų kiekis pateiktas 17 lentelėje.

17 lentelė. Įvairaus amžiaus kiaulių, šeriamų skystaisiais pašarų mišiniais (jovalu), išskiriamas per parą vidutinis ekskrementų kiekis

Kiaulių grupė	Vieno gyvulio išskiriama per parą	
	išmatos, kg	šlapimas, l
Kuiliai reproduktoriai	9,0	6,0
Paršavedės:		
a) nujunkytos ir paršingos	9,0	8,0
b) žindamos	12,0	10,0
Pakaitinis prieauglis	5,0	2,5
Nujunkyti paršeliai	2,5	0,8
Penimos kiaulės:		
a) penimos	5,0	2,5
b) suaugusios kiaulės	9,0	8,0

Pastabos:

1. Kiaulių paros ekskrementų kiekis, atsižvelgiant į amžių ir produktyvumą, sudaro vidutiniškai 6–8 proc. gyvulio masės.

2. Gardų valymo, lovių plovimo ir kitos gamybinės nuotekos kaupiamos srutų kauptuvuose arba skystojo mėšlo mėšlidėse.

148. Kiaulių kraikinio mėšlo kiekis ir drėgnis nustatomi, įvertinus gyvulių laikymo sąlygas, kraiko kiekį, galimą drėgmės nuگارavimą. Bekraikio mėšlo – pagal ekskrementų ir gamybinių nuotekų kiekį.

149. Kraikinio mėšlo drėgnumas būna ne didesnis kaip 85 proc., bekraikio neatskiesto vandeniui – ne didesnis kaip 92 proc., o bekraikio atskiesto vandeniui ar nuotekomis – ne didesnis kaip 98 proc. Kiaulių skystojo mėšlo paviršiuje laikymo metu nesusidaro pluta, apsauganti nuo kvapų patekimo į aplinką, todėl skystojo mėšlo ir srutų kauptuvai turi būti uždenkti šiaudais, durpėmis, keramzitu, plėvele ar kita danga.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

150. Mėšlo tankis, t/m³:

150.1. skystojo – 1;

150.2. šviežio kraikinio mėšlo – 0,65–0,75;

150.3. susigulėjusio (po 2–8 mėn.) kraikinio mėšlo – 0,7–0,85.

XVI. ŠILUMOS, VANDENS GARŲ, ANGLIES DVIDEGINIO IR KITŲ KENKSMINGŲJŲ DUJŲ IŠSKYRIMAS. NORMINIAI KIAULIDĖS ORO RODIKLIAI

151. Bendrosios šilumos kiekis (srautas), kurį išskiria kiaulė, kai aplinkos temperatūra 10 °C, pateiktas 18 lentelėje. Koeficientas j bendrosios šilumos srautui perskaičiuoti, kai aplinkos temperatūra kita, pateiktas 19 lentelėje. Toje pat lentelėje nurodytas savitasis vandens garų kiekis e , tenkantis bendrosios šilumos vienetui, ir kiaulių laisvosios šilumos dalis nuo bendrosios ε . Pastarosios reikšmės įvertina kiaulių ir patalpos išgarinamą vandens garų kiekį.

152. Norint nustatyti patalpos temperatūrą atitinkantį bendrosios šilumos srautą, 18 lentelėje pateikta reikšmė dauginama iš koeficiento j , t. y. kiaulė išskirs $Q_o \cdot j \cdot (W)$ bendrosios šilumos srautą. Ieškant bendrojo vandens garų srauto, bendrosios šilumos srauto reikšmė dauginama iš rodiklio e , t. y. viena kiaulė išskirs $10^{-3} \cdot Q_o \cdot j \cdot e$ (g/s) bendrąjį vandens garų srautą ir viena kiaulė išskirs $Q_o \cdot j \cdot \varepsilon$ (W) laisvosios šilumos srautą.

153. Išsiskiriantis anglies dvideginio (CO₂) kiekis tiesiai proporcingas kiaulių išskiriamai bendrajai šilumai. Vidutinė CO₂ savitosios emisijos reikšmė – 51 cm³/kJ (0,185 m³/kWh) kiaulių išskiriamos bendrosios šilumos kiekio vienetui. Į šias reikmes įskaitytas ir iš mėšlo išsiskiriantis CO₂ kiekis, kuris sudaro apie 4 proc. bendrojo kiekio.

154. Apskaičiuojant tvartų išorinių atitvarų apšiltinimo reikšmes, šildymo ir vėdinimo įrenginių našumą tose patalpose, kuriose kiaulių masė keičiasi, kiaulių išskiriamos šilumos, vandens garų ir anglies dvideginio kiekis imamas pagal vidutinį kiaulės svorį.

18 lentelė. Vidutinis vienos kiaulės išskiriamas į aplinką CO₂, šilumos ir vandens garų kiekis

Kiaulių grupė	Kiaulės svoris, kg	CO ₂ , l/h	Šilumos srautas, W		Vandens garų, g/h
			laisvosios ($Q_o \cdot j \cdot \varepsilon$)	bendrosios ($Q_o \cdot j$)	
Paršavedė su paršeliais (vidutinis paršelių amžius 2 savaitės, paršelio svoris 4 kg, skaičius lizde – 10)	100*	97,3	350	530**	248
	150*	132,2	475	720**	337
	200*	167,0	600	910**	426
	250*	202,0	726	1100**	515
Nujunkyti paršeliai	7	11,0	40	60	28
	10	14,7	53	80	37

	15	20,2	73	110	52
	20	22,0	79	120	56
	25	23,9	86	130	61
	30	25,7	92	140	66
	35	29,4	106	160	75
	40	33,0	119	180	84
Penimos kiaulės, pakaitinis prieauglis	50	36,7	132	200	94
	60	40,4	145	220	103
	70	44,0	158	240	112
	80	47,7	172	260	122
	90	51,4	185	280	131
Penimos kiaulės, pakaitinis ir veislinis prieauglis, paršavedės ir kuiliai	100	55,1	198	300	140
	110	56,9	205	310	145
	120	58,7	211	320	150
	150	60,6	218	330	154
	200	73,4	264	400	187
	300	101,0	363	550	258

Pastaba. *) nurodyta tik paršavedės masė; **) nurodytas paršavedės ir paršelių šilumos srautas

19 lentelė. Koeficientas j ir rodikliai e ir ε

Patalpos temperatūra, °C	j	e , g/kJ	ε
0	1,12	0,085	0,79
5	1,06	0,107	0,73
10	1,00	0,135	0,66
15	0,94	0,170	0,58
20	0,90	0,214	0,47
25	0,86	0,269	0,33

155. Anglies dvideginis, natūralios šiltnamio efektą sukeliančios dujos, (CO_2 ; 1m^3 dujų = 1,98 kg) yra kiaulių medžiagų apykaitos ir mėšlo irimo produktas. Anglies dvideginis taip pat gali patekti į kiaulidę iš šildytuvų, deginančių dujas, dyzeliną ar kitus degalus. Pagal didžiausią leistiną anglies dvideginio koncentraciją apskaičiuojamas mažiausias leistinas vėdinimo intensyvumas, reikiamas išorinių aitvarų apšiltinimo laipsnis ir reikiama šildytuvų galia. Anglies dvideginio koncentracija patalpoje mažinama intensyvinant vėdinimą.

156. Amoniakas, aplinką rūgštinančios dujos (NH_3 ; 1m^3 dujų = 0,77 kg) tvarte intensyviausiai garuoja iš šlapimo ir nuo mėšlo paviršiaus. Iš patalpos pašalinto amoniako koncentracija aplinkos ore neturi viršyti nustatytų normų [7.11]. Vidutinis amoniako kiekis, susidarantis iš vieno ūkinio gyvūno šlapimo ir mėšlo per metus:

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

156.1. nesukergta ir paršinga paršavedė – 4,2 kg;

156.2. žindama paršavedė su paršeliais – 8,3–11,0 kg;

156.3. nujunkytas paršelis – 0,6 kg;

156.4. penima kiaulė:

156.4.1. laikant ant grotelinių grindų – 3,0 kg;

156.4.2. laikant ant dalinių grotelinių grindų – 2,4 kg;

156.4.3. laikant giliajame tvarte – 4,0 kg;

156.4.4. laikant ant vientiso betono grindų – 2,8 kg;

156.4.5. laikant sekliajame tvarte – 2,2 kg.

157. Išmetamas amoniako kiekis ir azoto nuostoliai iš mėšlo ir srutų mažinami taikant kompleksines priemones:

157.1. siekiant mažinti amoniako koncentraciją kiaulidėse ir iš jų į aplinkos orą išmetamą amoniako kiekį, privaloma, išskyrus mažus ir labai mažus ūkius:

157.1.1. mažinti oro temperatūrą tvarte, jeigu ji ne žemesnė už minimalią rekomenduotiną (naudojant dirbtinio rūko arba kitas sistemas);

157.1.2. mažinti mėšlu užterštų paviršių plotą (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 25 proc.);

157.1.3. nereikiamų ar mažai reikiamų gardų vientisų grindų paviršių daryti lygų su nuolydžiu į mėšlo kanalą;

157.1.4. mažinti šviežio mėšlo ir srutų kontaktą su aplinkos oru ir mėšlą ir srutas kuo mažiau maišyti;

157.1.5. intensyvinti mėšlo paviršiaus džiūvimą ir plutos formavimąsi natūraliomis sąlygomis bei naudojant dirbtines priemones: šiaudus, šiaudų granules, durpes ir kt. (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 40 proc.);

157.2. siekiant mažinti amoniako koncentraciją kiaulidėse ir iš jų į aplinkos orą išmetamą amoniako kiekį, rekomenduojama:

157.2.1. parinkti pašarus racione su mažesniu baltymų kiekiu (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 50 proc.);

157.2.2. mažinti mėšlo ir srutų pH;

157.2.3. į mėšlą ir srutas įmaišyti cheminių ir biologinių preparatų, probiotikų, organinės anglies (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 30 proc.);

157.2.4. gausiau kreikti kiaulių guoliavietes šiaudais arba durpėmis ir dažniau šalinti mėšlą iš tvarto;

157.2.5. taikyti šaltesnį kiaulių laikymo būdą;

157.2.6. mažinti betono higroskopiskumą, paviršių padengiant hidroizoliacinėmis medžiagomis ar įsiskverbiančiais ir betono paviršiaus struktūrą pakeičiančiais *nano* dangais;

157.2.7. ištraukti užterštą orą iš mėšlo kanalų ir teršalams neleisti pasklisti tvarte;

157.2.8. neintensyvinti tvarto vėdinimo, jeigu patalpoje oro santykinis drėgnis ir CO₂ koncentracija atitinka reikalavimus;

157.2.9. laikyti kiaules ant grotelinių grindų su nuožulniomis kanalų sienomis (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 25 proc.);

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [3D-716](#), 2023-11-03, paskelbta TAR 2023-11-03, i. k. 2023-21486

157.2.10. naudoti plūduriuojančius rutulius mėšlo kanaluose (išmetamo amoniako kiekis sumažėja iki 25 proc.);

157.2.11. grotelinių arba iš dalies grotelinių grindų sistemose dažniau šalinti mėšlą, taikant vakuuminę sistemą (išmetamo amoniako kiekis sumažėja iki 25 proc.);

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [3D-716](#), 2023-11-03, paskelbta TAR 2023-11-03, i. k. 2023-21486

157.2.12. mažinti mėšlo paviršiaus drėgnumą ir temperatūrą (išmetamo amoniako kiekis sumažėja iki 45 proc.);

157.2.13. *Neteko galios nuo 2024-01-01*

Papunkčio pakeitimai:

Nr. [3D-716](#), 2023-11-03, paskelbta TAR 2023-11-03, i. k. 2023-21486

157.2.14. iš kiaulidės šalinamam orui valyti naudoti:

157.2.14.1. išmetamųjų dujų biologinį valytuvą (arba biologinį laistomąjį filtrą) (išmetamo amoniako kiekis sumažėja 70–95 proc.);

157.2.14.2. biologinį filtrą;

157.2.14.3. drėgnąjį rūgštinį plautuvą (skruberį) (išmetamo amoniako kiekis sumažėja 70–95 proc.);

157.2.14.4. dviejų arba trijų etapų oro valymo sistemą (išmetamo amoniako kiekis sumažėja 70–95 proc.);

157.3. siekiant mažinti amoniako, išmetamo į aplinkos orą iš tirštojo mėšlo mėšlidės, kiekį, privaloma, išskyrus mažus ir labai mažus ūkius:

157.3.1. uždengti mėšlo rietuvę šiaudais, durpėmis, plėvele arba kita danga (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 60 proc.);

157.4. siekiant mažinti amoniako, išmetamo į aplinkos orą iš tirštojo mėšlo mėšlidės, rietuvės, kiekį, rekomenduojama:

157.4.1. mažinti mėšlo paviršiaus plotą (pvz., mėšlidę statant aukštomis sienomis);

157.4.2. palaikyti didelį sausųjų medžiagų kiekį mėšle (pvz., uždengiant stogą virš mėšlidės);

157.4.3. mėšlo rietuvę krauti kūgio formos, kad nubėgtų krituliai;

157.4.4. palaikyti žemesnę kaip 50 °C temperatūrą mėšlo rietuvėje, į mėšlą įmaišant daugiau šiaudų, kad anglies ir azoto santykis būtų didesnis kaip 40 (C:N>40);

157.5. siekiant mažinti amoniako, išmetamo į aplinkos orą iš skystojo mėšlo mėšlidės ar srutų kauptuvo, kiekį, privaloma, išskyrus mažus ir labai mažus ūkius:

157.5.1. neardyti natūralios plutos mėšlo paviršiuje, kuri susidaro, kai mėšle sausųjų medžiagų yra daugiau kaip 7 proc. (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 40 proc.);

157.5.2. šviežią mėšlą tiekti į mėšlidės dugną, t. y. po mėšlo paviršiuje susiformavusia danga (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 40 proc.);

157.6. siekiant mažinti amoniako, išmetamo į aplinkos orą iš skystojo mėšlo mėšlidės ar srutų kauptuvo, kiekį, rekomenduojama:

157.6.1. įrengti gilesnę mėšlidę ar srutų kauptuvą ir mažinti mėšlo, srutų paviršiaus plotą;

157.6.2. įrengti požemines mėšlo saugyklas, srutų kauptuvus;

157.6.3. uždengti mėšlidę, srutų kauptuvą sandaria stogo danga (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 80 proc.);

157.6.4. uždengti mėšlo ar srutų paviršių naudojant kietąsias dangas; lanksčiąsias dangas; plūdriąsias dangas (plastiko granulių, lengvų birių medžiagų, plūdriųjų lanksčiųjų dangų, geometrinių plastiko lakštų, oro pripūstų dangų, šiaudų, durpių, kt.);

157.6.5. mėšlą laikyti sandariose plastikinėse rankovėse – maišuose (išmetamo amoniako kiekis sumažėja iki 100 proc.);

157.6.6. mėšlą, srutas uždengti plūduriuojančiais rutuliais (išmetamo amoniako kiekis sumažėja iki 60 proc.);

157.6.7. srutų kauptuvą pildyti iš apačios. Srutas maišyti (judinti) kuo mažiau;

157.7. siekiant mažinti išmetamo į aplinkos orą amoniako kiekį iš dirvą tręšiamo mėšlo ir srutų privaloma, išskyrus mažus ir labai mažus ūkius:

157.7.1. naudoti skystojo mėšlo ir srutų tiesioginio įterpimo į dirvą technologijas (išmetamo amoniako kiekis sumažėja daugiau kaip 80 proc.);

157.7.2. kuo greičiau įterpti ant dirvos paviršiaus paskleistą mėšlą ir srutas (išmetamo amoniako kiekis sumažėja: iš kietojo mėšlo – 60-90 proc. įterpiant nedelsiant, 45-65 proc. – įterpiant per 4 val., 50 proc. – per 12 val., 30 proc. – per 24 val.; iš skystojo mėšlo ar srutų – 70-90 proc. – įterpiant nedelsiant, 45-65 proc. – per 4 val.; 30 proc. – per 24 val.);

157.7.3. mėšlą skleisti, kai yra drėgnas oras, mažas vėjo greitis ir nekaršta.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

158. Sieros vandenilis, labai nuodingos nemalonaus kvapo dujos (H_2S ; $1m^3$ dujų = 1,54 kg) išsiskiria pūvant mėšlo, pašarų baltymams. Nekreikiant guoliaviečių iš penimos kiaulės vietos per metus išsiskiria apie 0,3 kg sieros vandenilio. Sieros vandenilis išsiskiria maišant

ilgai stovėjusį skystąjį mėšlą, todėl tokio mėšlo maišymo įrenginiai turi būti už tvarto ribų ir atskirti nuo tvarto hidrauline užtvara, o iš tvarte po grotomis esančių mėšlo kaupimo talpyklų (kanalų, vonių ir kt.) skystasis mėšlas turi būti šalinamas ne rečiau kaip kas 21 dieną, kol prasideda sieros vandenilio išsiskyrimas iš mėšlo. Iš patalpos pašalinto sieros vandenilio koncentracija aplinkos ore neturi viršyti nustatytų normų [7.12]:

158.1. Siekiant mažinti sieros vandenilio išmetamą kiekį į aplinkos orą, rekomenduojama:

158.1.1. mažinti baltymų kiekį pašaruose;

158.1.2. gausiai kreikti guoliavietes;

158.1.3. separuoti mėšlą, atskiriant tirštąją ir skystąją frakcijas;

158.1.4. dažniau šalinti skystąjį mėšlą iš kanalų tvarte.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

159. Metanas, natūralios šiltnamio efektą sukeliančios dujos (CH_4 ; 1m^3 dujų = 0,72 kg) gaminasi anaerobinėje šiltoje aplinkoje gyvulių virškinamajame trakte ir mėšle. Per metus viena penima (100 kg svorio) kiaulė išskiria į aplinką apie 1,7 kg metano. Mažinant metano išmetamą kiekį, rekomenduojama:

159.1. vengti anaerobinio mėšlo laikymo;

159.1.1. didinti kraiko naudojimą ir mažinti mėšlo drėgnumą;

159.1.2. uždengti skystojo mėšlo rezervuarus ir surinkti metano dujas.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

160. Azoto suboksidas, natūralios šiltnamio efektą sukeliančios dujos (N_2O ; 1m^3 dujų = 2,00 kg) išskiria pūvant mėšlui anaerobinėje aplinkoje, daugiausia giliuosiuose tvartuose kraikinio mėšlo apatiniuose sluoksniuose, skystajame mėšle. Per metus vienai penimai (100 kg svorio) kiaulei tenka apie 1,1 kg azoto suboksido:

160.1. išmetamas azoto suboksido kiekis mažinamas kiaulės šeriant mažo baltymingumo pašarais, mažinant azoto nuostolius iš mėšlo, mažinant mėšlo pH.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

161. Kiaulidės oro norminiai rodikliai yra temperatūra, santykinis drėgnis, oro judėjimo greitis, kenksmingų dujų (anglies dvideginio, amoniako, sieros vandenilio) ir dulkių koncentracija. Norminiai rodikliai yra palaikomi gyvulių zonoje, kurios aukštis iki 1,5 m nuo grindų.

162. Išskirtinos šios oro temperatūros reikšmės:

162.1. optimali (rekomenduotina) temperatūra – tai temperatūros intervalas, kuriame gyvulių produktyvumas didžiausias, pašarų sąnaudos mažiausios, o lėšos mikroklimatui palaikyti ekonomiškai pagrįstos;

162.2. žemiausia leistina (skaičiuojamoji) temperatūra – tai optimalios oro temperatūros riba, žemiau kurios gyvulys kūno temperatūrai palaikyti pradeda pereikvoti pašarus. Ji dar vadinama žiemos laikotarpio patalpos oro skaičiuojamąja temperatūra, nes pagal ją apskaičiuojamas reikalingas pastato išorinių atitvarų apšiltinimas ir šildytuvų našumas. Šiuo atveju pasirenkami šalčiausio penkiadienio lauko oro parametrai (B grupės parametrai);

162.3. aukščiausia leistina arba vasaros laikotarpio vėdinimo įrenginių reikiamo našumo skaičiuojamoji temperatūra – pasirenkama 2–3 laipsniais aukštesnė už šilčiausio (liepos) mėnesio 13 val. vidutinę lauko oro temperatūrą (A grupės parametrai). Šiltuoju metų laiku kiaulidės gali būti vėsinaamos purškiamu smulkiais lašeliais vandeniu – rūku.

163. Kiaulidžių temperatūros reikšmės pateiktos 20 lentelėje.

20 lentelė. Kiaulidžių optimali (skliausteliuose – žiemos laikotarpio skaičiuojamoji) temperatūra $^{\circ}\text{C}$, kai skirtingos laikymo sistemos

Kiaulių grupė	Gyvulio svoris, kg	Ant grotelinių grindų	Ant apšiltintų betono grindų ar mažai kreikiant	Gausiai kreikiant
Nujunkyti paršeliai	8→30	30→22 (22)	26→20 (20)	24→14 (5)
Penimos kiaulės	30→100	22→17 (17)	18→14 (14)	14→8 (5)
Nujunkytos, paršingos paršavedės, kuiliai	150–350	18–20 (18)	12–18 (12)	10–14 (5)
Žindamos paršavedės	150–250	18–20 (18)	12–20 (12)	–

Pastabos:

1. Nenujunkytiems paršeliams pirmąją savaitę po atvedimo lizde oro temperatūra turi būti 35–32 °C, antrąją – 30 °C, trečiąją – 28 °C, ketvirtąją – 26 °C.

2. Ant grotelinių grindų, apšiltinto betono ar kraiko nujunkyti paršeliai gali būti auginami 2–6 °C žemesnės temperatūros patalpoje, jei virš jų guoliaviečių įrengiami nešildomi arba šildomi su užuolaida šiluminiai gaubtai.

3. Rodykle žymimas kiaulių masės ir aplinkos temperatūros kitimas laikymo periodu.

164. Kiaulidėse turi būti palaikomas optimalus patalpos oro santykinis drėgnis. Didelis drėgnis esant žemai oro temperatūrai šaldo gyvulius, kai temperatūra aukšta – sukelia tvankumo pojūtį. Kai labai drėgna, kondensuosis vandens garai ir drėks pastato konstrukcijos, o kai sausa – padidės patalpų dulkėtumas.

165. Šilto tvarto oro didžiausią leistiną (skaičiuojamoji reikšmė) santykinį drėgnį galima susieti su jo temperatūra. Duomenys pateikti 21 lentelėje.

21 lentelė. Patalpos oro santykinio drėgnio priklausomybė nuo temperatūros

Temperatūra, °C	0	5	10	15	20	25
Drėgnis, proc.	95	88	80	72	65	58

166. Kiaulių laikymo patalpoje oro judėjimo greitis yra ribojamas. Didelis oro judėjimo greitis papildomai šaldo gyvulius, todėl žiemą oro judėjimo greitis gyvulių zonoje turi būti ne didesnis kaip 0,2 m/s (žindomų paršelių zonoje – 0,15 m/s). Vasarą kiaulių laikymo patalpoje oras, judėdamas dideliu greičiu, vėsina gyvulius, todėl greitis gali būti 0,4 m/s, o suaugusioms kiaulėms – iki 1,0 m/s.

167. Kiaulidėje leistina kenksmingųjų dujų koncentracija pateikta 22 lentelėje.

22 lentelė. Leistina kenksmingųjų dujų koncentracija kiaulidėje

Dujos	Didžiausia leistina koncentracija, ppm
Anglies dvideginis CO ₂	3000
Amoniakas NH ₃	20
Sieros vandenilis H ₂ S	5

ppm = cm³/m³

Pastaba. Iš patalpų pašalintų kenksmingųjų dujų koncentracija aplinkos ore neturi viršyti nustatytų normų [7.11].

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

168. Dulkėtumas. Svarbiausi dulkių šaltiniai yra pašarai, kraikas, kiaulių odos ir plaukų dalelės. Dulkės skirstomos į stambiąsias ir smulkiasias. Stambiosios sunkina kvėpavimą. Smulkiosios (ne didesnės kaip 10 mikronų skersmens) labiau kenkia sveikatai, nes nusėda plaučių alveolėse. Normaliomis sąlygomis bendroji dulkių koncentracija kiaulidės ore būna:

168.1. žiemą – 2,6 mg/m³;

168.2. vasarą – 2,2 mg/m³;

168.3. didžiausia leistina dulkių koncentracija kiaulidės ore – 3,0 mg/m³;

168.4. siekiant mažinti dulkių koncentraciją kiaulidėse, rekomenduojama: dažniau plauti patalpas, įrangą, naudoti stambesnius pakratus, drėgnus arba granuliuotus pašarus, sausųjų pašarų sistemas papildyti riebalų turinčiomis žaliavomis arba rišikliais; įmontuoti dulkių separatorių į pneumatiniu būdu užpildomas sausųjų pašarų saugyklas; patalpoje įrengti ir eksploatuoti lėtai judančio oro vėdinimo sistemas; naudoti išmetamojo oro valymo sistemas (vandens gaudyklę, sausąjį filtrą, drėgnąjį dujų plautuvą (skruberį), drėgnąjį rūgštinį plautuvą (skruberį), išmetamųjų dujų biologinį valytuvą (arba biologinį lašelinį filtrą), dviejų arba trijų etapų oro valymo sistemą, biologinį filtrą).

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

169. Kiaulėms kvėpuojant, kosint ir čiaudint į aplinkos orą patenka smulkūs seilių ir drėgmės lašeliai, užteršti mikrobais, kurie sudaro palankias sąlygas plisti ligoms. Leidžiamas mikroorganizmų kiekis kiaulių laikymo patalpoje pateiktas 23 lentelėje.

23 lentelė. Leistinas mikroorganizmų kiekis kiaulių patalpoje

Leistinas rodiklis	Nujunkytoms ir paršavedėms pirmoje paršingumo pusėje	Kuiliams ir paršavedėms antroje paršingumo pusėje	Paršavedėms su paršeliais	Pakaitiniam prieaugliui	Nujunkyties paršeliams	Penimoms
Mikroorganizmų kiekis 1 m ³ oro (tūkst.)	≤100	≤60	≤50	≤50	≤50	≤80

Pastaba. Mikrobinis oro užterštumas mažinamas intensyvinant patalpos vėdinimą ir švitinant patalpas ultravioletiniais spinduliais.

170. Iš kiaulių ir mėšlo gaunama kvapų emisija. Nuo mėšlo paviršiaus mėšlidėse kvapų emisija sudaro nuo 4,1 iki 55,1 OU/(m² s) ir priklauso nuo aplinkos temperatūros ir vėjo stiprumo. Vidutinė kvapų emisija iš kiaulės buvimo vietos per sekundę, OU/s:

- nesukergtos paršavedės – 20,3;
- žindamos paršavedės su paršeliais – 26,5;
- nujunkyto paršelio – 7,8;

170.1. kvapas yra įvairių dujų ir kitų komponentų mišinys. Kiaulidės ore randama apie 400 kvapo komponentų. Svarbiausios mėšlo kvapo medžiagos – amoniakas (NH₃) ir sieros vandenilis (H₂S);

170.2. kvapai gyvenamosios aplinkos ore dėl planuojamos / vykdomos ūkinės veiklos negali viršyti nustatytų normų;

170.3. mažinant kvapų išmetamąjį kiekį rekomenduojama:

170.3.1. neleisti šlapimui kauptis grindų paviršiuje;

170.3.2. tuštinimosi zonas vasarą reguliariai purkšti vandeniu, kad ekskrementai slinktų į kanalą;

170.3.3. gerinti betono savybes priedais, mažinančiais betono higroskopiškumą, betono paviršių padengiant hidroizoliacinėmis medžiagomis ar įsiskverbiančia ir betono paviršiaus struktūrą pakeičiančia nano danga;

170.3.4. guoliavietes kreikti gausiai sausais šiaudais arba durpėmis;

170.3.5. iš kanalų po grotelėmis mėšlą šalinti ne rečiau kaip kas dvi savaites;

170.3.6. mažinti mėšlo pH;

170.3.7. į mėšlą kanaluose įmaišyti cheminių ir biologinių preparatų, organinės anglies;

- 170.3.8. mažinti tvarto vėdinimo intensyvumą, jei tvarto oro santykinis drėgnis ir anglies dioksido koncentracija atitinka normas;
- 170.3.9. nuolat valyti lovių;
- 170.3.10. mažinti tvartų dulkėtumą;
- 170.3.11. mažinti oro temperatūrą tvarte;
- 170.3.12. iš tvarto orą šalinti per šiaudų, komposto, medžio drožlių ar kitų medžiagų biofiltrus;
- 170.3.13. mėsą uždengti šiaudais, durpėmis, keramzitu, plėvele ar kita danga;
- 170.3.14. mėsą separuoti atskiriant tirštąją ir skystąją frakcijas;
- 170.3.15. apdoroti mėsą anaerobinėje aplinkoje.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

171. Didžiausias leidžiamas triukšmo lygis, kuris veikia gyvulius – 85 dBA, ekologiniuose ūkiuose – 70 dBA.

XVII. PASTATŲ VĖDINIMO, ŠILDYMO, APŠILTINIMO IR ENERGIJOS TAUPYMO REIKALAVIMAI

172. Kiaulidžių išorinės atitvaros turi būti apšiltintos, patalpa vėdinama ir, jei reikia, šildoma:

172.1. kad nesilaikytų sniegas ant tvarto stogo bei stogas būtų ilgaamžiškesnis, jo nuolydis turi būti ne mažesnis kaip 16 laipsnių. Rekomenduotinas stogo nuolydis 22–25 laipsniai, pagerėja tvarto natūralus vėdinimas, padidėja erdvė, tenkanti gyvuliui;

172.2. kai kiaulidėje taikoma mechaninė vėdinimo sistema, turi būti įrengta atsarginė (avarinė) sistema, kuri, nutrūkus mechaniniam vėdinimui, garantuotų kiaulėms pakankamą oro kiekį.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

173. Mechaninio vėdinimo intensyvumas:

173.1. reikalingas ventiliatorių našumas žiemos laikotarpiu, kai lauko oro temperatūra žemesnė kaip 0°C, skaičiuojamas CO₂ pertekliui pašalinti (apskaičiuojant reikalingą šildytuvų galią, skaičiuojamoji patalpos CO₂ koncentracija – 3000 ppm, o apskaičiuojant reikalingą ventiliatorių našumą – 2000 ppm).

174. Vasaros laikotarpiu ventiliatorių našumas turi būti toks, kad esant šilčiausio mėnesio paros 13 val. vidutinei temperatūrai tarp patalpos ir lauko oro palaikomas temperatūrų skirtumas būtų 2,5 °C (didžiausias vėdinimas vasarą) – 3,0 °C (minimalus ventiliatorių našumas vasarą).

Vidutinės vėdinimo intensyvumo reikšmės pateiktos 24 lentelėje.

24 lentelė. Vidutinis vėdinimo intensyvumas, m³/h gyvuliui

Kiaulių grupė	Gyvulio svoris, kg	Žiema, kai CO ₂		Didžiausias vasarą, m ³ /h
		2000 ppm*	3000 ppm**	
Nujunkytos paršavedės	200	29	18	115
Paršingos paršavedės	200	38	24	150
Žindamos paršavedės	200+50***	76	48	300
Nujunkyti paršeliai	8	5	3	20
	30	14	9	55
Penimos kiaulės	40	17	10	65
	70	23	14	90
	100	26	16	105

Pastabos:

1. * – apskaičiuojant reikalingą ventiliatorių našumą;
2. ** – apskaičiuojant reikalingą šildytuvų našumą ir reikalingą išorinių atitvarų apšiltinimą;
3. *** – pirmoji reikšmė paršavedės, antroji – paršelių lizdo masė.

4. Kai oras iš patalpos ištraukiamas ar į ją įpučiamas ventiliatoriais, oro angų, įrengtų kiaulidės sienose ar lubose, plotas turi būti toks, kad oro judėjimo greitis jose būtų 2,5–4,5 m/s. Pirmuoju atveju pasipriešinimas kiaulidės orui judėti apie 10 Pa, o antruoju – 30 Pa.

175. Natūralaus vėdinimo sistemos matmenys:

175.1. Natūralaus vėdinimo sistemos parametrus žiemą lemia turimas šilumos (kiaulių, šildytuvų) kiekis, o vasarą – būtinumas pašalinti šilumos perteklių. Abiem atvejais patalpos mikroklimato rodikliai turi būti skaičiuojamieji ar optimalūs. Natūralaus vėdinimo sistemos oro angų plotas turi būti toks, kad sukeltų reikalingą vėdinimo intensyvumą, kurį apsprendžia temperatūrų tarp patalpos ir lauko oro skirtumas (skaičiuojamasis temperatūrų skirtumas) ir vėjo energija.

175.2. Kad vėdinimo sistema veiktų efektyviai, o trauka „neapsiverstų“, atstumas tarp oro įėjimo ir šalinimo angų turi būti ne mažesnis kaip 4 m. Esant šiam aukščiui ir kai temperatūrų tarp patalpos ir lauko oro skirtumas 3 °C, o vėjo greitis – 3 m/s, vidutinis oro judėjimo greitis šachtoje ar kraigo plyšyje – 1 m/s. Norint sumažinti šachtos matmenis, galima pasirinkti pereinamojo laikotarpio lauko ir patalpos oro parametrus. Tada vasarą patalpa vėdinama intensyviau, atidarant langus, duris.

175.3. Vidutiniai vėdinimo angų matmenys pateikti 25 lentelėje.

25 lentelė. Vėdinimo angų vidutinis plotas, kai atstumas tarp oro įėjimo ir šalinimo angų – 4 m

Kiaulių grupės	Šachtų skerspjūvio mažiausias plotas ($\Delta t = 10\text{ C}$)		Oro šalinimo angų didžiausias plotas ($\Delta t = 2,5\text{ C}$)		Vasarą sienose atidarytų angų plotas, proc. grindų ploto
	m ² /100 kiaulių	proc. grindų ploto	m ² /100 kiaulių	proc. grindų ploto	
Nujunkytos ir paršingos paršavedės	1,0	0,4	3,7	1,4	2,1*
Žindamos paršavedės	2,3	0,3	8,3	1,1	1,7*
Nujunkyti paršeliai	0,3	0,6	1,1	2,1	3,2*
Penimos kiaulės	0,7	0,8	2,5	2,8	4,2*

Pastabos:

1. Δt – temperatūrų tarp patalpos ir lauko oro skirtumas.
2. * – bendras vėdinimo angų ir atidarytų langų bei durų plotas, tenkantis 100 m² grindų ploto.

176. Avarinės natūralaus vėdinimo sistemos įrengimas. Kai kiaulidėje taikoma mechaninė vėdinimo sistema, turi būti įrengta atsarginė (avarinė) vėdinimo sistema, kuri, nutrūkus mechaniniam vėdinimui, garantuotų kiaulėms pakankamą oro kiekį. Avarinis vėdinimas paremtas natūralaus vėdinimo principu. Nutrūkus mechaniniam vėdinimui reikalingas atidaromų langų ar kitų angų plotas nurodytas 26 lentelėje.

26 lentelė. Reikalingas atidaromų langų, nutrūkus mechaniniam vėdinimui, plotas

Kiaulių grupės	Atidaromų langų plotas, m ²	
	m ² /100 kiaulių	proc. grindų ploto
Nesukergtos ir paršingos paršavedės	1,7	0,6

Žindamos paršavedės	3,8	0,5
Nujunkyti paršeliai	0,6	1,2
Penimos kiaulės	1,2	1,3

177. Mažinant energijos sąnaudas kiaulidėse, rekomenduojama:

177.1. gausiai kreikti guoliavietes;

177.2. efektyviai apšiltinti tvarto sienas ir stogą;

177.3. žiemą panaudoti saulės spinduliuotės energiją į tvartą patenkančiam orui sušildyti;

177.4. vasarą riboti tiesioginių saulės spindulių patekimą į tvartą;

177.5. optimizuoti vėdinimo intensyvumą pagal drėgmės ir anglies dvideginio balansus;

177.6. efektyviai vėdinti tvartą kuo daugiau panaudojant natūralaus vėdinimo sistemas;

177.7. taikyti rekuperacines vėdinimo sistemas;

177.8. taikyti efektyvų apšvietimą.

Poveikis klimato kaitai mažinamas anaerobiškai apdorojant mėšlą ir gaminant biodujas bei tvartų šildymui naudojant atsinaujinančius energijos išteklius (pvz., biodujas).

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

178. Apskaičiavus išorinių atitvarų šilumos perdavimo koeficientą, patikrinama, ar ant jų vidinio paviršiaus nesikondensuoja vandens garai. Vandens garų kondensacija leidžiama tik ant langų vidinio paviršiaus. Savitieji šilumos nuostoliai per grindis ir pamatus (skaičiavimams imant grindų perimetrą) $W/(m \cdot K)$:

178.1. 1,5 – kai grindys ir pamatai neapšiltinti;

178.2. 0,9 – kai grindys ir pamatai apšiltinti.

179. Mechaninio vėdinimo sistemų įrengimo reikalavimai:

179.1. mechaninė neigiamo slėgio vėdinimo sistema – kai veikiant ištraukiamiesiems ventiliatoriams, šalinantiems užterštą orą pro stoge įrengtas ventiliacines angas, per reguliuojamas angas sienose į patalpą plūsta švarus lauko oras;

179.2. mechaninė neutralaus slėgio vėdinimo sistema – kai švarus lauko oras įpučiamas pro angas sienose, o užterštas oras šalinamas ventiliatoriais pro stoge įrengtas ventiliacines angas;

179.3. mechaninė difuzinė vėdinimo sistema – kai, veikiant ištraukiamiesiems ventiliatoriams, švarus lauko oras įeina į pastato viršutinėje dalyje esantį kanalą, iš kurio per perforuotą apatinę dalį krenta į kiaulių buvimo zoną. Sistema efektyviai veikia tik tada, kai langai ir durys sandariai uždaryti;

179.4. mechaninio vėdinimo ventiliatoriai valdomi automatiškai. Įrengiama aliarminė signalizacija, kuri informuoja, jei mechaninis vėdinimas nutrūko. Sugedus ventiliatoriams, patalpa per angas sienose vėdinama natūraliai.

180. Natūralaus vėdinimo sistemų įrengimo reikalavimai:

180.1. plyšinė (kraiginė) vėdinimo sistema įrengiama kiaulidėje be pastogės. Ją sudaro tolygiais tarpais išdėstytos sienų viršutinėje dalyje angos švariam lauko orui įeiti ir plyšys stogo kraige užterštam orui šalinti. Sienų angų ir kraigo plyšio plotas turi būti reguliuojami. Angas orui įeiti ir šalinti uždengti tinklu, kuris sulaiko vėją, bet tolygiai praleidžia orą. Angų plotas priklauso ir nuo tinklo tankio;

180.2. šachtinė vėdinimo sistema įrengiama tvarte su pastoge. Šachtos viršutinėje dalyje įrengiama reguliuojama sklendė. Kad oro trauka šachtoje „neapsiverstų“, iš patalpos užterštam orui šalinti geriausia įrengti vieną šachtą. Švariam lauko orui įeiti sienų viršutinėje dalyje įrengiamos tolygiais tarpais išdėstytos reguliuojamos ar nereguliuojamos (mažos 5–10 cm skersmens angos nereguliuojamos) angos.

181. Žindamų paršavedžių su paršeliais patalpose gali būti įrengiamos bendrojo patalpos šildymo ir vietinio šildymo priemonės, kitose kiaulių laikymo patalpose, jeigu reikia – bendrojo šildymo priemonės. Gilieji tvartai ar gausiai reikiamos penimų kiaulių, nujunkytų paršavedžių kiaulidės nešildomos.

182. Virš žindančių paršelių ir virš nujunkytų paršelių guoliavietės rekomenduotina įrengti šiluminį gaubtą (su papildomu šildymu arba be jo), kad mažėtų šilumos išsisklaidymas.

183. Kai patalpos šildymo prietaisų degimo produktai patenka į patalpą, vėdinimas skaičiuojamas ir degimo produktams pašalinti.

XVIII. GAMYBINIŲ PROCESŲ MECHANIZAVIMAS

184. Technologiniams procesams kiaulidėse mechanizuoti ir automatizuoti turi būti naudojami racionalūs mašinų bei įrenginių komplektai: pašarui ruošti, šerti, girdyti, kreikti, mėšlui šalinti, kiaulių veterinariniam aptarnavimui, patalpų valymui ir dezinfekavimui:

184.1. tenkinant nujunkytų paršelių ir penimų kiaulių gerovės reikalavimus, jų garduose įrengiamos pramogos priemonės. Tam tinka kraikas – šiaudai ar kiti judantys įtaisai, pavyzdžiui, standūs kamuoliai, grandinės, specialios šėryklos;

184.2. kiaulidėse taikomos pašarų ruošimo ir šėrimo, girdymo, mėšlo tvarkymo, mikroklimato formavimo automatizuotos sistemos. Technologinių procesų kontrolei ir valdymui naudojamos specialios kompiuterinės programos, kurios suteikia galimybes nuotoliniu būdu valdyti tvarte gamybinius procesus;

184.3. ligų prevencijai ir ankstyvai diagnozei, higienos, gyvulių elgsenos ir svorio kontrolei taikomos sensorinės gyvulių monitoringo sistemos, 3D vaizdo sistemos;

184.4. taikomos tiksliosios gyvulininkystės sistemos: automatiškai stebimi procesai ir gyvūnai, modeliuojami ir valdomi procesai bei ūkis.

Punkto pakeitimai:

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

185. Šeriant kiaules tik kombinuotaisiais koncentratais jų atsarga ūkyje turi būti ne mažesnė kaip 3–4 dienoms. Pašarų atsargos kaupiamos bokštiniuose aruoduose tiesiog prie kiaulidžių, lauke arba patalpoje. Miltvežiais atvežti pašarai pneumatiniu būdu arba sraigtiniais transporteriais pakraunami į bokštinius aruodus, kurie gali būti su svorio nustatymo įtaisais arba be jų. Iš aruodų pašarai transporteriais tiekiami tiesiogiai į kiaulių šėrimo technologinę liniją.

186. Šeriant kiaules sausais arba sudrėkintais koncentruotais kombinuotaisiais pašarais, jie transporteriais tiekiami į automatinės nenormuoto arba normuoto šėrimo šėryklas. Kiaulėms šerti gali būti naudojamos ir kompiuterizuotos normuoto kombinuotųjų pašarų išdavimo paršavedės ir pakaitiniam prieaugliui stotelės.

187. Šeriant kiaules skystais kombinuotaisiais koncentruotais pašarais jų paruošimo įranga montuojama tiesiogiai prie kiaulidžių. Skystasis pašaras paruošiamas praskiedžiant sausų kombinuotuosius koncentruotus pašarus vandeniu santykiu ne didesniu kaip 1:3.

188. Ekologinio ūkininkavimo ūkiuose naudojant kiaulėms šerti žaliuosius ir sultinguosius pašarus jiems paruošti ir išduoti kiaulėms naudojama mažoji mechanizacija.

189. Kiaulių girdymas turi būti mechanizuotas ir automatizuotas. Vieninės girdyklos gali būti čiulptukinio, dubeninio ir lovinio tipo. Esant vandens tiekimo pertrūkio grėsmei turi būti numatytos priemonės vandeniui atvežti iš kitų šaltinių.

190. Kiaulidžių kreikimas ūkiuose iš dalies mechanizuotas, atvežtas kraikas garduose paskleidžiamas rankomis. Kiaulidėms kreikti naudojamos priemonės neturi sukelti normas viršijančio dulkių kiekio patalpoje.

191. Kraikinis mėšlas iš giliųjų tvartų šalinamas mobiliomis priemonėmis pasibaigus kiaulių grupės auginimo ciklui. Iš seklių tvartų – grandikliniais transporteriais į transporto priemonę arba mėšlidę.

192. Tvirtuose su grotelinėmis grindimis ir nuotekine arba vakuumine skystojo mėšlo šalinimo sistema skystasis mėšlas kaupiamas po grotelėmis ne mažiau kaip 40 cm gylio kanaluose – voniose. Periodiškai, ne rečiau kaip kas 21 dieną, jis iš kanalų turi būti išleidžiamas į siurblinės rezervuarą, iš kur persiurbiamas į skysto mėšlo kaupimo rezervuarus. Vamzdinės skystojo mėšlo ir gamybinių nuotekų tvarkymo priemonės turi būti apsaugotos nuo užšalimo ir kamščių susidarymo. Vamzdynas klojamas su 0,003–0,005 nuolydžiu į vamzdyno ištuštinimo pusę. Baigus skystojo mėšlo ar nuotekų siurbimo (šalinimo) procesą vamzdynai arba jų dalis, kuriai gresia užšalimas arba kamščių susidarymas, turi būti ištuštinami.

193. Mėšlo transportavimas į tręšimo laukus:

193.1. kraikinis ir kitoks tirštasis mėšlas į tręšimo laukus transportuojamas ir paskleidžiamas mėšlo kratytuvais;

193.2. skystasis mėšlas ir srutos į tręšimo laukus transportuojami srutvežiais, tik turinčiais laistymo žarnas, kuriomis skystasis mėšlas arba srutos tolygiai paskleidžiami dirvos paviršiuje. Naudoti srutvežius, kuriais skystasis mėšlas ant dirvos paviršiaus išpurškiamas arba kitaip išlaistomas, negalima;

193.3. ūkiuose, kur sukaupiamas didelis skystojo mėšlo kiekis, jis į laukus transportuojamas laikinai sumontuojamomis lanksčių žarnų trasomis keleto kilometrų atstumu. Tręšimo laukuose prie transportavimo žarnos prijungiamas mobilus, skystojo mėšlo skleidimo agregatas;

193.4. visais atvejais skystasis mėšlas ant dirvos paviršiaus išpilamas ir tolygiai paskleidžiamas per žemę siekiančias žarnas. Mėšlo, srutų ir nuotekų transportavimo priemonės turi būti sandarios ir neteršti aplinkos (transportavimo kelių ir aplinkos oro). Paskleistas dirvos paviršiuje mėšlas aplinkosaugos reikalavimų nustatytais terminais turi būti įterptas į dirvą [7.7].

194. Kiaulių veterinarinio aptarnavimo ir sėklinimo darbams palengvinti naudojamos specialios staklės, dušai ir kita speciali aptarnaujančiojo personalo darbą lengvinanti įranga.

195. Kiaulidėms valyti, plauti ir dezinfekuoti naudojamos mažosios mechanizacijos priemonės: mechaninės šluotos, aukšto slėgio plovimo siurbiai, patalpų dezinfekavimo degikliai, purkštuvai ir aerosolinio dezinfekavimo įrenginiai.

196. Technologinių procesų mechanizavimo priemonėms laikyti turi būti numatomos reikalingos patalpos.

197. Kiaulėms į transporto priemones pakrauti ir iš jų iškrauti ūkyje turi būti stacionari arba kilnojamoji rampa su svarstyklėmis arba be jų, arba naudojamas transportas su specialia kiaulių pakrovimo į transporto priemonę įranga.

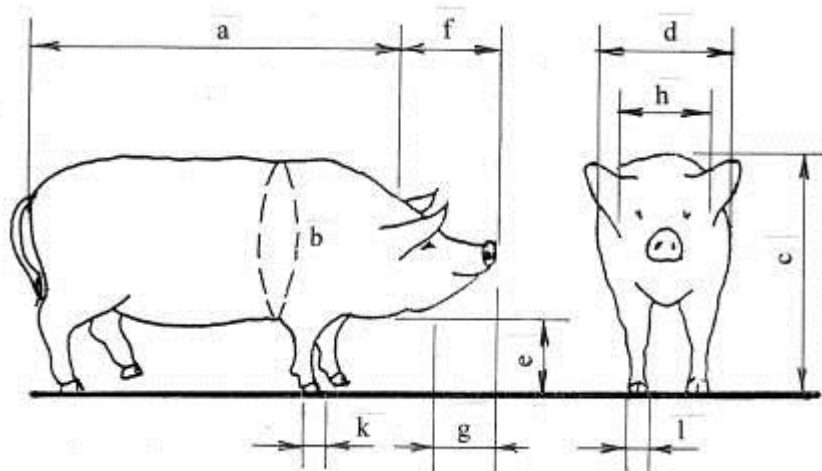
XIX. ELEKTROS ENERGIJOS TIEKIMO IR ELEKTROTECHNINIŲ ĮRENGINIŲ ĮRENGIMO REIKALAVIMAI. ŽAIBOSAUGA

198. Kiaulininkystės ūkiuose numatyti galimybę pastatyti elektros generatorius, varomus autonominiais varikliais.

199. Kiaulės turi būti apsaugotos nuo prisilietimo ir žingsnio įtampos.

200. Kiaulininkystės ūkio statiniai turi būti apsaugoti nuo žaibo [7.13].

KIAULIŲ MATAVIMO VIDUTINIAI DUOMENYS

1 pav. Kiaulės matmenys

1 lentelė. Kiaulių matmenys, cm

Kiaulės amžius, mėnesiai	Kūno ilgis (a)	Krūtinės apimtis (b)	Aukštis (c)	Krūtinės plotis (d)	Priekinių kojų aukštis (e)	Galvos ilgis (f)	Šnipo ilgis (g)	Kaktos plotis (h)
0,1	27,3	24,7	16,9	6,4	8,7	9,5	4,5	4,4
1	46,8	43,3	26,7	13,4	13,4	14,7	6,5	6,4
2	63,8	59,9	36,8	15,6	18,3	16,6	10,0	7,4
3	75,7	70,5	43,3	17,5	20,9	18,6	11,5	8,6
4	83,1	78,1	47,3	19,6	22,9	20,6	13,2	10,1
5	96,1	87,1	54,1	22,5	25,7	22,8	15,0	11,1
6	107,8	99,1	58,0	25,4	27,6	25,3	17,5	11,2
7	115,5	106,7	63,6	27,3	30,7	27,5	18,0	12,4
8	118,2	109,0	67,8	32,0	33,2	28,0	19,5	12,5
9	138,0	128,0	72,5	32,4	32,6	30,0	20,5	17,0
Kuiliai	167,0	155,0	87,0	42,0	35,0	37,0	23,5	17,0
Paršavedės	152,0	140,0	77,0	34,0	31,0	36,0	23,0	16,0

2 lentelė. Skaičiavimo duomenys

Kiaulės amžius, mėnesiai	Gyvasis svoris, kg	Kiaulės ilgis, cm	Kiaulės užimamas plotas, m ²		Nagų ilgis (k)	Nagų plotis (l)	Kiaulės slėgis į grindis, kg/cm ²
			stovint	patogiai gulint			
0,1	1,37	36,8	0,02	0,06	1,5	1,4	0,26
1	6,3	61,5	0,08	0,16	2,2	2,5	0,36
2	16,6	80,4	0,12	0,29	2,8	3,0	0,63
3	28,0	94,3	0,16	0,40	3,0	3,8	0,77
4	42,7	103,7	0,20	0,49	3,2	4,3	0,97

5	50,8	118,9	0,27	0,64	3,5	4,4	1,04
6	81,9	133,1	0,34	0,77	4,3	4,5	1,35
7	99,0	143,0	0,39	0,90	4,8	4,6	1,44
8	115,0	146,2	0,47	0,99	4,8	4,8	1,59
9	149,0	168,0	0,54	1,24	4,8	5,0	1,97
Kuilio	280–300	217,0	0,86	1,75	6,0	6,3	2,36
Paršavedė s	200–240	196,0	0,64	1,45	7,0	6,7	1,36

**VIDUTINĖ VISAVERČIŲ KOMBINUOTŲJŲ PAŠARŲ NORMA KIAULEI PER
PARĄ**

1 lentelė. Vidutinė visaverčių kombinuotųjų pašarų norma kiaulei per parą, kg

Kiaulių grupė	Amžius, dienomis	Svoris, kg	Paros pašarų norma, kg
Nenujunkyti paršeliai	1–28	2–8	0,02-0,3
Nujunkyti paršeliai	29–50	8–20	1,0
	51–90	20–30	1,45
Penimos kiaulės	91–160	30–60	2,3
	161–220	60–100	3,1
Paršavedės	Nujunkytos ir antroje paršingumo pusėje		2,4–2,7
	Pirmoje paršingumo pusėje		1,85–2,1
	Žindamos		4,5–6,4
Kuiliai			2,4–3,1
Pakaitinis ir veislinis prieauglis			2,8

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-419](#), 2021-07-01, paskelbta TAR 2021-07-01, i. k. 2021-14932

Dėl žemės ūkio ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymo Nr. 3D-50 „Dėl Kiaulidžių technologinio projektavimo taisyklių ŽŪ TPT 02:2010 patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-716](#), 2023-11-03, paskelbta TAR 2023-11-03, i. k. 2023-21486

Dėl žemės ūkio ministro 2010 m. sausio 27 d. įsakymo Nr. 3D-50 „Dėl Kiaulidžių technologinio projektavimo taisyklių ŽŪ TPT 02:2010 patvirtinimo“ pakeitimo